

ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXVII • БРОЈ 433.

БУДВА, 28. ДЕЦЕМБРА 1998. ГОДИНЕ
ЦИЈENA 4 ДИНАРА

У ОВОМ БРОЈУ

4. СЈЕДНИЦА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ:

УСВОЈЕН ПРОГРАМ ПРИПРЕМЕ ТУРИСТИЧКЕ СЕЗОНЕ (странице 2. и 3.)

АНКЕТА:

ШТА ЈЕ ЗА ВАС ДОГАЂАЈ ГОДИНЕ (страница 4.)

ХТП „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“:

КОРАК ЗА НОВЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ (страница 5.)

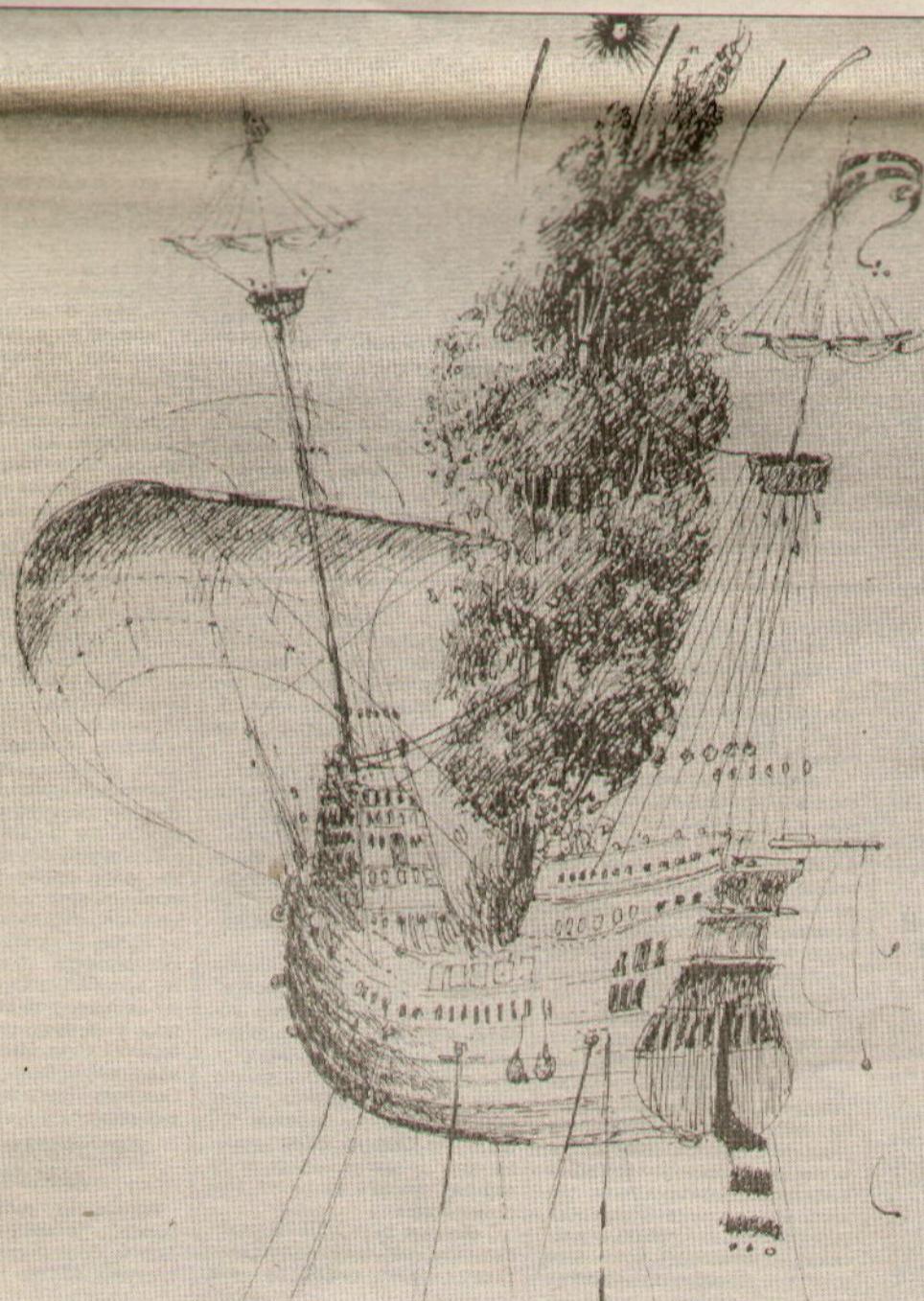
ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“:

БОРО ЛАЗОВИЋ: СУДБИНА МАЛИХ КЛУБОВА (странице 7. и 8.)

ЕРИХ КОШ: УЗГРЕДНЕ ЗАБИЉЕШКЕ (страница 11.)

ЧЕДО ВУКОВИЋ: ПИСМА ИЗ БЛИЗИНЕ (странице 12. и 13.)

МИЛО КРАЉ: КРУГ, ОБАЛОМ (страница 11.)

СВОЈИМ ЧИТАОЦИМА "ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ"
ЖЕЛЕ СРЕЋНУ И УСПЈЕШНУ НОВУ 1999. ГОДИНУ

НОВОГОДИШЊА ПОРУКА ПРЕДСЈЕДНИКА
ОПШТИНЕ БУДВА РАДА ГРЕГОВИЋА

ЗА БРЖИ НАПРЕДАК

Чини ми се да је ово била година изненадених очекивања, а посебно оних који су се на макро плану постављала и карактерисала југословенску политичку и економску збуњу. Очекивали смо да ће ово бити година позитивне расилеће и заокрета на домаћој политичкој и економској сцени.

Међутим, остало да поштоставимо и похјелимо да се деси у наступајућој 1999. години.

Ипак, неке доћаје треба постравирати, а посебно оне, који се могу представити и предпознати као значајни позитивни искораци у иначе крајње отежаним и проблематичним економским и политичким условима.

Побједа демократских снага и удржане коалиције „Да живимо боље“, на предсједничким и парламентарним изборима, свакако је најзначајнији доћај на унутрашњем политичком плану и представља таранцију за стварање претпоставаки убрзаног превазилажења нараслих проблема и прасирања убрзаног напрећка у интересу и добробитији свих наших грађана.

На привредном плану ово је била година углавном задржаног нивоа и непримијењених штенденција на обављању наше основне привредне активности у којој се на најдрастичнији начин осјећају утицаји и фактори стопљене изолације. Исповремено је ишак присустан блаћ најасак одређених позитивних економских крећања уз стварање услова за убрзану привреду.

Инвестиционе активности, оне које су извршене и оне које су у штоцу, имале су за циљ да се кроз реализацију одређених пројеката, углавном промарне техничке инфраструктуре, смање нарасле разлике између појединих подручја и обезбиђе реалне претпоставаке неопходне за ефикасну валоризацију простора.

Манифестије културној, забавној, музичкој и спортишкој садржаја, које су већ претрадиционалне и по којима је наш град постао прелазна грађа, реализоване су се на изузетно високом и за садашње вријеме можда пренаплашненом нивоу, представљајући изузетну допуну квалитета туристичке понуде.

Нијесу изостали значајни резултати наших спортишких клубова и колектива, а посебно смо поносни на истакнуту кандидатуру за организацију 15. Медитеранских игара 2005. године.

Експериментално емитовање програма ТВ Будва, побољшање техничке објемљености радија, свакако су значајан дојринос квалитетном информисању наших грађана.

У години која је пред нама, очекујемо и процењујемо, да она свакако мора бити година расилећа и разрешења унутрашњих политичких проблема на државном нивоу и, надам се, позитивни заокрета на југословенској политичкој сцени, што је услов за бржи политички и економски напредак.

Користим прилику да свим грађанима похјелим срећну Нову 1999. годину и наступајуће вјерске празнике, годину испуњену миром, стабилношћу и свекликим напрећком, међусобним уважавањем и толеранцијом, а надасве личном и породичном срећом.

СКУПШТИНСКА ХРОНИКА

УСВОЈЕН ПРОГРАМ ПРИПРЕМЕ ТУРИСТИЧКЕ СЕЗОНЕ

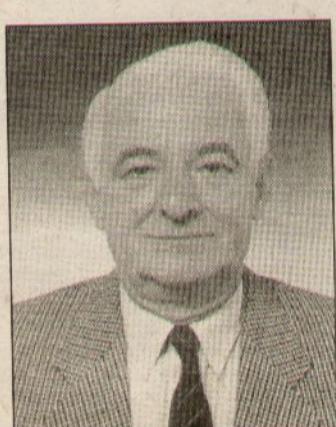
- Комуналије без попуста за оне који решавају стамбено питање
- Идуће године мање привремених објеката
- Различите оцјене о протеклој туристичкој сезони и продаји ванпансионских објеката „Будванске ривијере”

Обимни дневни ред и низ питања која су изазвала пажњу и интерес одборника допринијели су да 4. сједница Скупштине општине траје два дана, 27. новембра и 3. децембра, и оба пута по више од пет часова. Скупштина општине је измијенила одлуку о утврђивању накнаде за утврђивање градског грађевинског земљишта, Одлуку о условима начину организовања мјесних заједница и одлуке о промјени структуре чланова управних одбора јавних предузећа и установа. Утврђени су најранији одлуци о буџету општине, програма инвестиционих активности, програма утврђивања градског грађевинског земљишта, програма привременог коришћења неизграђеног градског грађевинског земљишта, програма привременог коришћења неизграђеног градског грађевинског земљишта и изградњеног земљишта у општој употреби, који су затим дати на јавну расправу. Одборници су усвојили Информацију о резултатима туристичке сезоне 1998. године и Програм припреме туристичке сезоне 1999. године, информације о успјеху ученика СШ „Данило Кшић“ и основних школа на крају школске 1997/98. године и Информацију о остваривању потреба грађана у области здравства у 1998. години. Сједница је завршена расправом о одговорима на одборничка питања и постављањем нових питања.

Одлуци о утврђивању, најкаде за утврђивање градског грађевинског земљишта, која је усвојена на претходној сједници скупштине општине, било је предвиђено да се накнада умањује за 50 одсто уколико се гради стамбени објекат површине до 100 квадрата ако се тиме решава стамбено питање и важило је за грађене који по евиденцији. Дирекције за не-крутине немају кућу или стан. С обзиром да је све учествалије отуђивање градског грађевинског земљишта од стране корисника (пренос парцела на брачног друга, дјечу, родитеље...) како би више корисника на једној парцели остварили умањење износа на-

кнаде, дошло је до успоравања поступка наплате накнаде и умањења прихода по том основу, па је Секретаријат за инвестиције предложио, а Скупштина општине усвојила предлог, да се тај члан Одлуке брише тако да више нема попуста за оне који решавају стамбено питање.

Да би се на одређеном подручју организовала мјесна заједница досад је било потребно да се

Бранислав Божковић

за то изјасни 30 одсто бирача, а изменом одлуке о условима и начину организовања мјесних заједница тај цензус је смањен на 20 одсто.

Скупштина општине је донијела одлуку о промјени структуре чланова управних одбора јавних предузећа КСЛП „Будва“, „Водовод и канализација“, „Информативни центар“ и „Медитерански спортски центар“ и јавних установа „Музеји, галерија, библиотека“, „Град-театар“, Спомен дом „Првена комуна“ и Спомен дом „Режевићи“, тако да ће у њима убудуће бити по седам чланова од којих шест чланова афирмисаних у области дјелокруга јавних предузећа, односно за установе културе шест чланова афирмисаних у областима које доприносе развоју културе и један пред-

ставник предузећа, односно установе. Клуб одборника Социјалистичке народне партије је подnio амандмане на предлог ових одлука захтијевајући да структура управних одбора треба да одговара страначкој заступљености одборника у Скупштини општине, али су сви амандmani већином гласова одбијени.

Утврђен је најранији одлуке о Буџету општине Будва за 1999. годину којим су планирани приходи и расходи од 55.355.000 динара. Планирано је да се приходи буџета обезбеде из јавних прихода (28.55.000 динара) и намјенских прихода за финансирање комуналних дјелатности (26.800.000 динара).

Најранији Програма инвестиционих активности планирани су приходи од 45.780.000 динара (уплата на рачун 20.000.000 динара, компензација 23.780.000 динара и накнада за коришћење градског грађевинског земљишта 2.000.000 динара).

Скупштина општине је усвојила најранији Програма утврђивања градског грађевинског земљишта којим се за незавршене објекте из прошле године, за радове на водоводу и канализацији, за сабраћајнице и дјелатности, стазе и остале послове планира 31.930.000 динара. Извор прихода за ове послове је накнада за утврђивање градског грађевинског земљишта.

Програм привременог коришћења неизграђеног градског грађевинског земљишта и изградњеног земљишта у општој употреби за 1999. годину према усвојеном најранији предвиђа смањење броја локација за постavljanje привремених објеката.

Други дан 4. сједнице Скупштине општине протекao је у знаку расправе о Информацији о резултатима туристичке сезоне 1998. године и програму припреме туристичке сезоне 1999. године. У Информацији коју је припремио Секретаријат за привреду и финансисаје наведено

да је према званичним подацима за првих девет мјесеци ове године Будванску ривијеру посетило 209.723 регистрованих гостију што је за 4.126 или 2 одсто мање него у истом периоду прошле године. Остварено је 1.613.192 ноћења - 78.649 или 5 одсто мање него 1997. године. У истом периоду домаћих гостију је било 1 одсто мање, страних 11 одсто мање, ноћења домаћих

сточкој сезони.

Одборник Станко Асановић је, између остalog, истакао да није доволно рећи да је побољшано водоснабдјење, да су обезбјеђене нове количине воде, него да је битно и каква је вода, какав је њен квалитет.

Бранко Ђоковић сматра да се не могу прихватити повољне оцјене о трговини, плажама, љубазности особља. Несхватљиво је, нагласио је Ђоковић, да ову информацију разматрамо без финансијских резултата који у овој ери компјутеризације још нијесу обрађени. Предложио је да се општинском одлуком забране улични дилери и скутери на плажи. Мора се, рекао је он, стати на крај и раскопавању улица јер по садашњој практици свако може да раскопава улицу и да то тако стоји по мјесец и више дана. Не може се, такође, дозволити ни постављање рампи и наплаћивање паркинга јер то има негативне ефekte по Будву као туристички центар.

По ријечима Далибора Антонијолија ми живимо од туризма, а не знамо шта хоћемо од туризма. Хоћемо да радимо два мјесеца а да од тога живимо дванаест мјесеци, иако такве продуктивности нема нигде у свијету. Он је, између остalog, посебно нагласио да опасности које пријете купачима од скутера и глисерова, или и од динамиташтва које је прерасло у привредну грану.

Љубо Рајеновић је оцјенио да су подаци о туристичкој сезони алармантни и да се тешко надати страним туристима док је овакво стање у земљи, и оваква слика о нама у свијету. То вријеме треба искористити да се отклоне сви пропусти које запажамо. Објекти ХТП „Будванска ривијера“ су у лошем стању, доста су стари у односу на конкуренцију, па је ове године уложен 20 милиона динара у њихово „шминкање“. Добро је, истакао је Рајеновић, што су ино-

Владимир Каженејера

гостију 4 одсто мање, а ноћења у страних гостију 14 одсто мање.

Описано је да је ова сезона показала благ раст нових квалитета туристичке понуде, али да је било и одређених проблема (водоснабдјења, паркинзи, саобраћај на мору, бука). Образложију припремљену информацију о резултатима ове туристичке сезоне и Програм припреме наредне сезоне секретар Секретаријата за привреду и финансије. Предраг Јелчић је нагласио да је неопходно благовремено почети припреме за наредну сезону коју је Влада Републике Црне Горе прогласила годином квалитета у туризму.

У расправи која је усвојена одборници су углавном критички говорили о припремљеном материјалу и о протеклој тури-

претходника, преко 30 година у држави приземља зграде на парцели 2670 КО Будва, површине 106 квадратних метара (ресторан "Стари град" и бифе "Златно сидро" у Старом граду), те да је то предузеће у више на врату вршило знатна улагања, а Општинско одјељење за урбанизам је пошто није задовољан обrazloženjem Sekretarijata za urbane politike da je nemoguće odgovoriti na postavljeno pitanje jer to podrazumejuva izradu studije, analize o jednogodišnjem radu Sekretarijata za urbane politike za Budvansku riviјeru" su u lošem stajaju, доста су стари u odnosu na konkurenčiju, pa je ove godine uложен 20 miliona dinara u njihovo "shminkaњe". Dobro je, istakao je Rađenović, што су ино-

страни партнери, ипак, стекли повољан утисак о нашим објектима.

Владимир Каженега сматра да се годинама понавља стара прича о туристичкој сезони, и да је у свему потребна боља сарадња између Општине, ХТП „Будванска ривијера“ и Јавног предузећа за управљање морским добрим.

Председник Општинског одбора Социјалистичке народне партије Станко Гиговић је нагласио да је начин коришћења плажа права катастрофа јер су ресторани заузели плаже. Много је и привремених објеката, а од њих, тврди Гиговић, је мала корист за општину кад се узму у обзир званични подаци о приходима.

Љубо Лижевић је рекао да задаци у припреми сезоне морају бити конкретни и да треба више пажње посветити кадровима. Некад се, истакао је Лижевић, ишло на специјализацију, а данас о кадровима мало ко говори.

Последије расправе Скупштина општине је већином гласова (против су били одборници СНП) усвојила Информацију о резултатима туристичке сезоне 1998. и Програм припреме туристичке сезоне 1999. године.

Скупштина општине је измијенила одлуку о избору Комисије за избор и именовања у којој је уместо Николе Кентре, коме је преостао мандат одборника, за члана изабран Марко Рађеновић.

На крају сједнице одборници су поставили 22 одборничка питања, а воћена је расправа и коментарисани су одговори на раније постављена питања. Одборник Станко Асановић је, пошто није задовољан обrazloženjem Sekretarijata za urbane politike da je nemoguće odgovoriti na postavljeno pitanje jer to podrazumejuva izradu studije, analize o jednogodišnjem radu Sekretarijata za urbane politike za Budvansku riviјeru" су у лошем стању, доста су стари u odnosu na konkurenčiju, па je ove godine uложен 20 miliona dinara u njihovo "shminkaњe". Dobro je, istakao je Rađenović, што су ино-

Б.М. СТАНИШИЋ

ОДГОВОРИ НА ОДБОРНИЧКА ПИТАЊА

ЛЕГАЛИЗАЦИЈА
"ДЕВАСТИРАНОГ"
ПРОСТОРА

Од средине фебруара 1998. године, према издатим урбанистичко-техничким условима, легализовано је 2264,88 квадратних метара који би се могли сматрати "девастираним простором". (Секретаријат за урбанизам у одговору на одборничко питање Љубе Лижевића колико је квадратних метара "девастираног" простора легализовано од средине фебруара када је ступила на снагу нова одлука о комуналним

ПОРАЖАВАЈУЋИ ЕФЕКТИ
ВИСОКЕ НАКНАДЕ

Одлука о накнади за утврђивање градског грађевинског земљишта донесена 12.2.1998. године је заправо оживјела оп-

штинску касу која је итекако била исцрпљена применом претходне одлуке која је дала поражавајуће финансиске ефekte, како због високог износа накнаде, тако и због увећане накнаде за девастирани простор. О томе говоре подаци о оствареним приходима по овом основу у овој години који су, изражени у реалним износима, три пута већи од прихода остварених у 1997. години, тј. у вријеме важења претходне одлуке. Овом треба додати чињеницу да проблем наплате по рјешењима о утврђивању најкаде за девастирани простор, издатих у вријеме важења претходне одлуке, још и данас отежава рад, јер је само незнatan број обавезника поступи по рјешењу. Дио изврших рјешења је још увијек на судском извршењу и неизвјесno је када ће поступак бити окончан. Уколико се ово потраживање и наплати, јасно је да ће износити бити обезврједњени због пада реалне вриједности дјелатности.

ПОРАЖАВАЈУЋИ ЕФЕКТИ
ВИСОКЕ НАКНАДЕ

Порада о накнади за утврђивање градског грађевинског земљишта донесена 12.2.1998. године је заправо оживјела оп-

штинску касу која је итекако била исцрпљена применом претходне одлуке која је дала поражавајуће финансиске ефekte, како због високог износа накнаде, тако и због увећане накнаде за девастирани простор. О томе говоре подаци о оствареним приходима по овом основу у овој години који су, изражени у реалним износима, три пута већи од прихода остварених у 1997. години, тј. у вријеме важења претходне одлуке. Овом треба додати чињеницу да проблем наплате по рјешењима о утврђивању најкаде за девастирани простор, издатих у вријеме важења претходне одлуке, још и данас отежава рад, јер је само незнatan број обавезника поступи по рјешењu. Дио изврших рјешења је још увијек на судском извршењu и неизвјесno је када ће поступак бити окончан. Уколико се ово потраживање и наплати, јасно је да ће износити бити обезврједњени због пада реалне вриједности дјелатности.

ПОРАЖАВАЈУЋИ ЕФЕКТИ
ВИСОКЕ НАКНАДЕ

Порада о накнади за утврђивање градског грађевинског земљишта донесена

СКУПШТИНСКА ХРОНИКА

ПРИПРЕМЕ ЗА ТУРИСТИЧКУ СЕЗОНУ

ЦИЉ - БЛАГОВРЕМЕНО И ПРОГРАМИ И СРЕДСТВА

Формираће се Савјет општине за промоцију и пропаганду туризма, а приоритетан задатак Општине је да се на вријеме припреме програми и обезбиђеје средства.

Скупштина општине је усвојила Програм припреме туристичке сезоне 1999. године чији је циљ што боља организација у извршавању одређених послова и задатака и контрола рада одређених субјеката наше туристичке понуде. Усклађивање рада субјеката укључених у припрему туристичке сезоне и оцењивање успешности поједињих задатака вршиће Координација одбора за припрему и праћење туристичке сезоне.

Програмом је предвиђено формирање Савјета општине Будва за промоцију и пропаганду туризма чији је циљ креирање стратегије развоја туризма. Савјет треба да буде састављен од угледних и утицајних туристичких радника са предсједником општине на челу. Овакв је циљ постоји у свим приморским општинама.

Приоритетни задатак Општине и њених органа је да путем буџета и других облика финансирања благо-

времено обезбиђеји потребна финансијска средства намијењена за чистоту, зеленило, водоснабдевање и канализацију, као и средства за нове инвестиције у овим дјелатностима. Задатак Општине је да Програмом привременог коришћења неизграђеног градског грађевинског земљишта максимално смањи број привремених објеката, изврши поправку санације инсталације у луци, постави парковске клупе дуж обале, бетонске посуде за прикупљање смећа, засади 100 пальми у зони морског добра... Планирано је постављање осматрачница за спасиоце на плавама, одређивање места за пристајање бродова, уређење и модернизација понуде и сервиса на плавама и постavljanje novih...

ЈП "Водовод и канализација" треба да припреми "пакет мјера" за побољшање водоснабдевања, а КСЛП "Будва" програм одржавања чистоће и јавних зелених површине.

Јавно предузеће за управљање морским добрим планира да у сарадњи са надлежним службама и инспекцијама појача контролу саобраћаја на мору и у луци, изврши драстично смањење броја привремених објеката, изврши поправку пјешачке стазе Будва-Бечићи, изврши бољу организацију луке Будва, изврши поправку санације инсталације у луци, постави парковске клупе дуж обале, бетонске посуде за прикупљање смећа, засади 100 пальми у зони морског добра... Планирано је постављање осматрачница за спасиоце на плавама, одређивање места за пристајање бродова, уређење и модернизација понуде и сервиса на плавама и постavljanje novih...

Пошта планира осавремењавање поште у Петровцу, способствује модерне центrale у пошти у Ладији Гребљској, постављање више јавних телефонских говорница, замјену дотрајалих поштансkih санџука и постavljanje novih...

Програм припреме туристичке сезоне 1999. године садржи и редовне активности државних организација, органа локалне управе, јавних предузећа и установа које су од значаја за квалитетну припрему туристичке сезоне.

ПОЛЕМИКЕ

РАЗЛИЧИТО О ПРОДАЈИ ВАНПАНСИОНСКИХ ОБЈЕКАТА „БУДВАНСКЕ РИВИЈЕРЕ“

У оквиру расправе о протеклој туристичкој сезони и припреми наредне постављено је питање продаје 11 ванпансионарских објеката ХТП „Будванска ривијера“ о чему је одлука доношена управни одбор овог предузећа 1. октобра што је заокупило пажњу јавности.

Одборник Ђојко Митровић је постављајући ово питање истакао да је „Будванска ривијера“ трансформисана као акционарско друштво у мјешовитој својини и да акцијски капитал износи 2.976.775 акција. Субјекти својине на акцијама су запослени у предузећу и раније запослени радници (8,69%), грађани Црне Горе по основу уписа и куповине дионица (10,83%), запослени и раније запослени радници по основу одлуке о бесплатној подјели акција (2,75%), „Монтенегробанка“ (1,36%) док идентификовани државни капитал чини 38,69%, а друштвени капитал који је пренесен на фондове 37,67% капитала. С тим у вези

он је подјесетио да је статутом „Будванске ривијере“ утврђено да одлуку о емисији акција доноси скупштина друштва, да се скупштина редовно одржава два пута годишње (разматра и усваја годишњи план), да се скупштина мора одржати у року не дужем од 90 дана од почетка пословне године, да управни одбор одлучује о трајном улагању капитала друштва до вриједности од милион долара, и да је друштво организовано као јединствена економска и пословна јединица. Када се то има у виду, нагласио је Митровић, недвосмислено се може закључити: да је донесена одлука о продаји ванпансионарских објеката противна усвојеном програму трансформације, да је управни одбор одлучује о трајном улагању капитала друштва до вриједности од милион долара, и да је друштво организовано као јединствена економска и пословна јединица.

Лубо Рајеновић је оцјенио да нијесу тачне констатације одборника Митровића, а да „Будванска ривијера“ није јавно предузеће, него акционарско друштво. Цијene продаје објекта су znatno veće него што их је elabatorom utvrdio Institut ekonomskih nauka iz Beograda, a naјveći dio predstava od prodaže uključuje se u održavanje postojećih objekata preduzeća.

Одборник Јарко Миковић је одgovaraо на примједбе да о продаји објекта не треба да се

својевољно приграбио управни одбор, да радицији-акционари преко чланова скупштине не управљају друштвом, да завршији рачун за 1997. годину и усвоји од надлежног органа (скупштине), да надлежни орган (скупштина) није усвојио годишњи план за 1998. годину, и да, кад се узурpiraју права и надлежности, онда није никакво чудо да се донесе одлука о противправној продаји 11 објеката.

Лубо Рајеновић је оцјенио да нијесу тачне констатације одборника Митровића, а да „Будванска ривијера“ није јавно предузеће, него акционарско друштво. Цијene продаје објекта су znatno veće него што их је elabatorom utvrdio Institut ekonomskih nauka iz Beograda, a naјveći dio predstava od prodaže uključuje se u održavanje postojećih objekata preduzeća.

Одборник Јарко Миковић је одgovaraо на примједбе да о продаји објекта не треба да се

одборника Јуба Марковића да ли је предсједник општине донио одређена рјешења о додјели станица појединачним.

ОД ПРИВРЕМЕНИХ ЛОКАЦИЈА СЕДАМ МИЛИОНА ДИНАРА

Сматрамо да су ирелевантни подаци о именима и презименима лица којима су уступљене локације на привремене објекте и о намјених тих објеката, а одборник који је поставио такво питање може извршити увид у Секретarijat za urbanezam povodom tih pitanja.

Новчана накнада по кориснику локације је утврђена Одлуком о накнади за привремено коришћење неизграђеног градског грађевинског земљишта. Укупни износ наплаћених средстава је 7.274.252 динара, од чега је по наведеноj одлуци наплаћено 5.270.000 динара, а од комunalne таксе износ од 1.404.251 динар. Постоје и евидентирane привремene локације које су уступљене на бесплатно коришћење спортским клубовима и јавноj установама "Muzeji, galerija, biblioteka". (Sekretarijat za urbanezam u odgovoru na pitanje odbornika Žura Raftalovića o licima kojima su uступljene privremene lokacije, namjeni objekata, utvrđenim nakkadama i naplaćenim i nenauplaćenim sredstvima po tom osnovu).

НЕМА КОЛИЗИЈЕ

Тачно је да у одговору Sekretarijata za urbanezam стоји да је члан 53. Zakona o planišanju

ЧЕКАЈУЋИ ГОДОА

Том се чекању, или лукавstvu, не мора насјести, али када је неко његова жртva - да ли му то преба ојроštinii? То чекање је један од услова нашег живота, један од облика наше слободе. Свако од нас у животу нешто појединачно чека што никада не долази. То је основица на којој почивају сва наша надања, то је сврха васцијелот, (не)постојећег живота. Наши земаљски круги био би дозлобота сужен да исти плурализма никад, или тешко никад, осијавајућих жеља.

У замјену за све тоговске спознаје живота и његових неосијавености које надасве могу бити пребуне вриједности и лепоте превазилажења, постоји безброј малих, свакодневних и осијавајућих радости живота. Оне упозишују наше чекање. Без њих се наше илузије не могу да докуче и осијавају. Оне могу скоро све што човек хоће, а Годо не може.

Враћам се зато, чекајући Годоа, својој давнишњој, старој, жељи која ми се увијек осијавају, да прсно пливам у црном вину, нарочито у мјесецу парења мездуза.

Општу се и слика новогодишње славља улива, или извире из моје слике првијећности (не)осијавених мотућности нашеј друштва. Успомлом, не смешимо с ума да су социјалне разлике између људи основно обиљежје материјалности свијета и снова што ћа чине. Обични, сиромашни грађани којих има све више купиће за дочек Нове године гостаја чварака, а они необични, боташи (и њих је све више) купиће доспајајућих паћи, пршући, кобасица... Попитићи ће, као и увијек, да једу своје пошићење, а они друти печење! И тако ће, свеједно како се ко забавља и како је јео у новогодишњој ноћи, свијет и даље бити идилично госадан.

Јер Нова година је дошла и прошла, а Годо, ипак, није дошао.

Колико ћо смо „драгоцјено“ неучешћи према власништвој стварности, уловљени ловци заједнички лукова, цвокоћући иза жбуња, ми ипак у засједи чекамо да се Годо појави из прашуме у којој живимо, као да ће нам идућа година бити сва од плавих цвећа. Стварности, свом лујшом пртиштвнику, на свој начин тако одјемо пртиштвје. Јер оваква каква јесеће, пртиштвни и понижавајућа, супрова и зла, насиљничка и злонична, наша стварност постаје друћачија од других, жећи, узбудљивија и занимљивија.

Мислим да би било од необичне користи да схвапишмо не само структурну њених норми нећо и шекуће вриједности њених порука у безмјерју нашег чекања. За ову врсту чекања Годо, сијујан сам, не би имао разумијевања. Не будимо превише претенциозни, не смешимо с ума оно што знајмо да други знају о нама и оно што нам жели сесијинство вјештица.

Поштудимо се да уљејшамо своју стварност и да имамо, бар што се (и)шта пиче, рода колико и ше-ва.

Бошко БОГЕТИЋ

јуса и Јована Пајовића, као инвеститора, јер су одступили од пројектне документације тиме што су проширили габарит објекта и спратност. Донијето је рјешење о обустави радова и наређено инвеститорима да прибаве допунско одобрење за изведене радове. Обзиром да инвеститори нису испоштовали налог инспекције, донијето је рјешење о рушењу а да исто сами изврше у одређеном року. Ни то рјешење није испоштовано од стране инвеститора па је донијет закључак о дозволи извршења рјешења о рушењу које је спроведено 7.3.1997. године од стране специјализоване извршне службе ангажоване од стране Министарства за праћење и контролу изградње и реконструкције објеката. Инвеститор Адровић је Секретаријату за урбанизам доставио главни пројекат по коме се дозвољава спратност објекта (C+P+1+P) над дјелом објекта на објекту ламеле, али на тај пројекат још није дата урбанистичка саглашност. Овај објекат се није нашао на списку бесправно саграђених објеката у Информацији Министарства уређења простора о активности грађевинске ин-

спекције на територији општине Будва јер је рушење извршено прије израде информације. Републичка грађевинска инспекција ће и даље вршити надзор над овим објектом у складу са јавним законским овлашћењима.

(Републичка грађевинска инспекција у одговору на питање одборника Владимира Кажанегре о објекту Мехмеда Адровића у Светом Стефану)

СТАН КУПЉЕН ПО ПОВОЛНОМ УСЛОВИМА

У циљу рјешавања стамбеног питања sekretarijata za urbanezam, у одговору на питање одборника Ђојка Митровића, утврђено је да је спроведено 8.5.1998. године сам закључио уговор о купопродаји стана под повољним условима, у складу са члановима 13. и 24. Одлуке Владе о рјешавању стамбених потреба државних службеника. Наиме, ради се о купопродаји стана површине 60 квадратних метара по продајној цијени умањеној за 50 одсто, са роком отплате 20 година. У циљу заштите реалне вриједности дуга, износ укупне обавезе по уговору о купопродаји, као и износ свих 20 рата, прeraчунат је у чврстој валути (DM). Уз то је ради обезбеђења потраживања, уписана хипотека на стан купца површине 57 квадратних метара у Подгорици, Булевар револуције 56. Осим овог уговора највећи део становица је у сарадњи са сопствеником.

(Предсједник општине Раде Гргорић у одговору на питање

одборника Јуба Марковића да ли је предсједник општине донио рјешења о додјели станица појединачним.

ОД ПРИВРЕМЕНИХ ЛОКАЦИЈА СЕДАМ МИЛИОНА ДИНАРА

Сматрамо да су ирелевантни подаци о именима и презименима лица којима су уступљене локације на привремене објекте и о намјених тих објеката, а одборник који је поставио такво питање може извршити увид у Секретarijat za urbanezam povodom tih pitanja.

Новчана накнада по кориснику локације је утврђена Одлуком о накнади за привремено кориш

АНКЕТА „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

ШТА ЈЕ ЗА ВАС ДОГАЂАЈ ГОДИНЕ

ИВО АРМЕНКО,
генерални директор ХТП
„Будванска ривијера“:

- Упркос тешким временима, позитивна ствар у овој години јесте то што је будваниски туризам преживио све невоље. Будва је цијелу своју туристичку филозофију градила на иностраном тржишту и пословала на том плану четрдесет година, али од 1991, па до 1998. године

БОЈАНА ПАПОВИЋ, замјеник директора у средњошколском центру „Данило Киш“

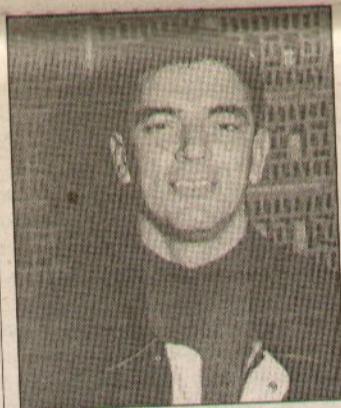

- За мене, као просветног радника, најзначајнији догађај у протекој години је прослава двадесетогодишњице рада средње школе. Сматрам да је за сваки град веома значајно да има средњу школу јер омладина тог узраста доприноси градској атмосфери и ствара културне претпослатке за живот, затим утиче да се млади људи послије довршеног школовања врате граду и учествују укупном његовом развоју. Наша прослава је превазишла оквире школе и града. Омаж Данилу Кишу и другим познатим писцима, четири зборника са те манифестије, јубиларна монографија и остали културни садржаји учинили су да будемо примијећени у свим медијима у Црној Гори и

дине све је упућивало на то да се туризам напротив губи. Међутим, туризам као једна од највишних грана привреде, успио је да се избори са проблемима, па је ове године један број страних туриста посјетио нашу ривијеру. Треба поменути да је у Будви, и поред неповољних услова, остало активна материјална база, ниво запослености, па је чак и формирана нешто квалитетнија туристичка понуда. Тако се наш град по први пут нашао у каталогу реномираних светских тур-оператора НЕКЕРМАН И ТУИ - ја, као и на руском и британском туристичком тржишту. А посебно ме радује што је поред обогаћене понуде, нарочито културне, Будва уједно постала и највећи спортски град у Југославији са четири прволигаша.

ЈУГОСЛАВИЈИ и да скренемо пажњу на нашу образовну институцију која је и много више од тога.

ДРАГАН МАРОВИЋ, директор Медитеранског Спортског Центра и директор одбојкашког клуба:

- Као најзначајнији догађај у 1998. години на подручју наше општине ипак бих истакао почетак емитовања програма из студија телевизије Будва. Мислим да је Будви био потребан и тај медиј. Уз активни и занимљиви шесточасовни програм грађани могу добити све културне, привредне и, за мене и мој домен интересовања најважније, спортске информације. Наравно, као значајан догађај поменуо бих и улазак одбојкашког клуба у Прву лигу, и ако је ова година била веома бејићетна за све спортске колективе и клубове из града.

ЈОВАН ИВАНОВИЋ, сликар:

- Будва је град за догађаје. Алијене ствари се дешавају по највише љети, и то у зидинама Старог града. Можда овом приликом нећу нагласити фестиwal Град театар са својим занимљивим програмом, већ ћу поменути оно што је мени и мојој професији најближе. Најзначајнији догађај у Будви ове године је величанствена изложба Мила Милиновића у Модерној галерији која је, надам се, на све посетиоце оставила утисак. А сви они који су упамтили Милуновићево дугогодишње присуство у Будви уочи врло лако да све оно што је презентирано на његовој изложби јесте из наших крајева.

МИРА РАДУНОВИЋ, директор туристичког центра Будва:

- За мене као туристичког радника била је најзначајнија појава два велика њемачка туропривредника (ТУИ И НЕКЕРМАН) на нашем подручју јер је то предуслов за закључивање уговора за идућу годину. Будва је по први пут учествовала на сајму Комуна у Барију где су туристичка организација Црне Горе и Општина Будва имале свој изложбени штанд. Поред већ традиционалних манифестија истакао бих четврто европско првенство у спорском риболову и међународно такмичење у спорском плесу које ће, надам се, бити доживљај како за дјецу, виспитаче и родитеље.

МИХАИЛО КАПИСОДА, секретар Секретаријата за општи управу:

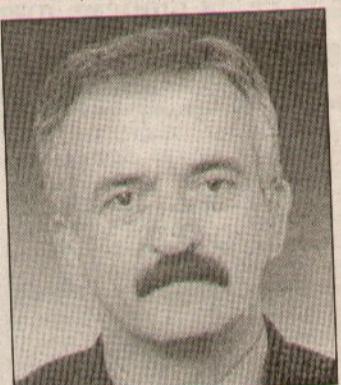
- Као најзначајнији догађај на нивоу наше општине у '98. години навео бих почетак рада телевизије Будва преко које можемо пратити све градске информације, новости и занимљивости. Уопште глађано, телевизијски програм је за грађане веома интересантан и користан. А са аспекта посла који ја обављам као орган локалне самоуправе истакао бих интензивирање радова на изградњи пливачког базена као и широку лепезу инвестиционих активности на изради саобраћајница и осталог инфраструктурног система (водовод и канализација).

СРЂА ПОПОВИЋ, директор ЈПУ „Љубица Јовановић - Маше“:

- Најзначајнији догађај у протеклој години, по мом мишљењу, је демократски изражена воља грађана на парламентарним изборима на општинском нивоу. Такође, као један од пријатних догађаја, а што је везано за мој посао, двије велике приредбе дјеце Будве, Светог Стефана и Петровца у Медитеранском спорском центру (осмомартовска и новогодишња приредба) које су окупиле велики број грађана. То је несвакидашњи и непоновљиви доживљај како за дјецу, виспитаче и родитеље.

ГОЈКО ЉУБАНОВИЋ, руководилац пословнице ЈАТА:

- Догађај који је обиљежио '98. годину је отварање, а наспрот томе, и затварање ЈАТ-ових коридора на комплетном ЈАТ-овом тржишту. Почетком године путници из Будве су могли отићи са или посредством ЈАТ-ових авиона до било које дестинације у свету (Европа, Америка, Канада, Нови Зеланд, Блиски Исток...) и обратно. Насупрот томе, санкције су учиниле да ових дана ЈАТ игра само улогу посредника, али и на тај начин туристи могу стићи до жељене дестинације.

ДРАГАН ИВАЧЕВИЋ, виши сарадник за област иностраног тржишта у Министарству туризма Владе Црне Горе и предсједник општинског одбора Социјалдемократске Партије у Будви:

- Најзначајније за Будву јесте да се њена туристичка понуда, послије седам година, нашла у каталогима два највећа тур оператора (ТУИ и НИКЕРМАН) - То је симболично назначило повратак Будве на туристичко тржиште. Битна ствар је и што су на протеклим парламентарним изборима побиједиле снаге за интеграцију у европске стандарде, а то је основни предуслов за развој иностраног туризма код нас. Што се спорта тиче наши фудбалски, одбој-

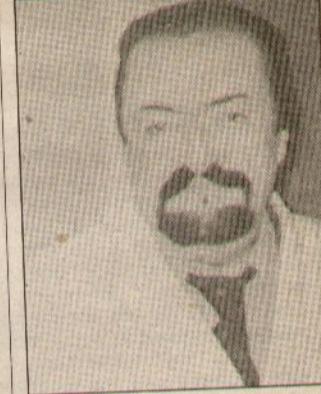
кашки, ватерполо и кошаркашки клубови су постигли незапамћено добре резултате у историји будванској спорта.

РАЈКО МИХОВИЋ, директор ЈП „Морско добро“:

- Веома значајна ствар у протеклој години за Будву је то што је коначно заустављен тренд дивље градње. Значи да ипак има шанси да се спаси остатак простора од дуготрајног „урбанистичког тероризма“, тај мали дио предадо будућим генерацијама. Мислим да је промјена власти у Будви и битно утицала на ово заустављање нарушања животне средине.

ПЕТАР ЗЕЦ, гипеколог специјалиста:

- За мене је највећи успјех у овој години то што смо је ипак преживели, сиротињски, али смо успјели. Што се тиче дугогодишња године најзначајнија је продаја нерентабилних објеката ХТП, „Будванска ривијера“. Поред тога, радујем се што, се полако зауставља дивља градња, а прије су радови на изградњи прве зграде са лифтом у Будви.

Припремила

Ана КОСТОВИЋ

ИНВЕСТИЦИЈЕ

ПОСЛОВНО СТАМБЕНИ ЦЕНТАР

Почетком новембра отпучели су радови на комунално-пословном објекту у близини Тргног центра. Овај објекат је намирење тржишту, што значи да су сами купци и инвеститори. Први купци су Информативни центар Будва и Служба платног промета. Информативни центар је закупио простор величине 340 метара квадратних, а СПП ће имати на располагању велику салу и канцеларијске просторије, те сефове

за грађане у сутерену.

Зграда је величине бруто 10000 метара квадратних и имаће приземље и четири спрата. Предвиђена је и двоетажна гаража и двонајменско склониште у сутеренској етажи, тј. под земљом. Изнад је пословни и апартмански простор. Изводац земљаних радова је ПП „Царевић“ док је изводац грађевинско-инжењеринг. Објекат ће бити модерно и луксузно опремљен, са пу-

но мермера и стакла.

Из Завода за изградњу Будва добили смо и податак да се завршетак радова може очекивати 2000. године. Приликом ископавања сутеренског дијела објекта, пронађене су и подземне воде што и није риједак случај у нашој општини. Међутим, Завод за изградњу је ријешио проблеме постављањем неопходних изолација.

A.K.

Хотел „4. Јул“ у Петровцу, послије десет година паузе, радиће поново током зиме, саопштио је на конференцији за новинаре његов директор Ђуро Раденовић.

Хотел је тренутно затворен због припрема за дочек Нове 1999. године, а капацитет је за прве госте отвориће 28. децембра. Како је речено, тродневни новогодишњи аранжман у хотелу износи од 140 до 170 седмодневни од 320 до 380, а десетодневни од 400 до 500 марака, док цијена новогодишње ноћи стаје 80 марака.

Зимски програм почне 10. јануара организовањем ликовне колоније, а од 12. јану

ар до 6. фебруара у хотелу боравиће фудбалске екипе „Војводине“ и „Врбаса“, као и још један број спортивских екипа.

Једнодневни боравак у двокреветној соби у зимској сезони у овом хотелу је 20 хиљада 666, ноћење 46,8% више него прошле године. Инострани туристи су остварили 3079 ноћења, најбројнији су били из Русије, Украјине и Мађарске. Путем ванпансонске потрошње, остварено је 14% укупног промета, чији резултат је још нијесу познати, али се хотелу „4. Јул“ надају, да ће бити „бољи од прошлогодишњих.“

R. ПАВИЋЕВИЋ

АКТУЕЛНОСТИ

ДОТРАЈАОСТ КАНАЛИЗАЦИОНОГ СИСТЕМА

Узрок све већем степену загађености морске воде представља постојећи и већ дотрајали канализациони систем.- Сретен Томовић, технички руководилац ЈП „Водовод и канализација” за наш лист предочио проблем и мјере у њиховом отклањању.

Постојећи канализациони систем је сепарационог типа, односно фекалне воде су одвојене од атмосферских. Покривеност целокупног градског подручја фекалном мрежом је 85 процената. На овом канализационом систему постоје десет црпних станица и три канализациона подморска испуста.

Пречишћавање отпадних вода врши се на испусту „Завала“ у који се сливају из Будве и Бечића. Ту је уграђен дезинтегратор типа комунитор који врши уклањање и уситњавање пливачијућих предмета. Уграђен је, такође, дозажни базен који има функцију дефинисања брзине протицања воде кроз подморски испуст. Ово пречишћавање фекалних вода на „Завали“ је дјелимично механичко пречишћавање (само отклањање пливачијућих предмета и евентуално њихово уситњавање) за разлику од система потпуној механичког пречишћавања који су уграђени у многим градовима Југославије и отклањају 90 посто сусpenдovаних честица. Нажалост, на преостала два подморска канализациона испуста немамо никакво пречишћавање, осим уграђених решетака.

Дужина подморског канализационог испуста „Завала“ је 2750 метара, или 700 метара од острва Свети Никола ка отвореном мору, док је дубина 44 метра. Дужина испуста на Светом Стефану износи 1600 метара, а дубина му је 18 метара.

ПРОБЛЕМИ ОДВОЂЕЊА ОТПАДНИХ ВОДА

Највећи проблем је дотрајалност фекалног канализационог система који је изграђен 1976. године, а самим тим и дотрајалност пумпних агрегата на том систему. Од времена изградње на канализационој мрежи нису вршene замјене, осим 1998. године када су, захваљујући средствима СО Будва, купљена и замијењена два пумпна агрегата.

Експлоатација постојеће фекалне канализационе мреже предвиђена је за временски период од 20 до 30 година. Међутим, убрзана урбанизација цијelog подручја је допринијела да се драстично повећају количине отпадних вода и да постојећи колектори нису у могућности да их пропусте.

Нерегулисани одвод атмосferskih вода је још један пролем јер се у постојећим канализационим системима сливају велике количине тих вода. Ово све изразљива неизграђене атмосфер-

ВЕЛИКИ ПРОБЛЕМ ГРАДА: Сретен Томовић, технички руководилац ЈП „Водовод и канализација“

ске канализације и недисциплине грађана који користе фекалну канализацију за отпуштање других вода, блата и осталих предмета који им сметају. А пошто је ово равно подручје, то је један од разлога што приликом веће кишне поплаве градске улице.

Посебно треба истаћи и проблем дотрајалости подморских испуста, таође из-

на постојећем систему. Ту се мисли на санацију дозажног базена на локалитету „Завала“ где су уочљива пропуштања фекалних вода, па тиме долази до непосредног загађивања морске воде.

Планом је предвиђена и замјена два дотрајала пумпна агрегата у првој станици Будва 2 код хотела „Парк“ и један агрегат у првој станици Будва 1 који служи за одвођење отпадних вода у случају нестанка електричне енергије.

Неопходна је изградња тј. реконструкција резервног канализационог испуста у Петровцу јер је постојећи ван функције.

Такође, потребно је снимање постојећих подводних испуста да би се сагледало њихово стање, исправност и функционалност.

ЗАГАЂЕНОСТ И УЗРОЦИ

На основу испитивања вршених у претходне три године установљена је све већа тенденција загађења морске воде и на отвореном мору. Класификација је урађена према Уредби о класификацији вода (Службени лист, РЦГ, бр.

14/96.). Ставе морске воде се редовно прати сваких мјесец дана путем узорковања у Биолошком институту у Котору. Узроци оваквог стања су главни материјалне природе. Машине и опрема су веома скупе: један пумпни агрегат кошта од 25 до 50 хиљада њемачких марака, а возило за одржавање канализационог система од 180 до 200.000 њемачких марака. Такође- приликом нестанка електричне енергије, која учествује око 70 одсто у функционисању црног система, проради резервни испуст узрокују веће загађење морске воде. Наравно, на загађење утиче и још нерегулисани одвод атмосферских вода. Пошто су цијене коришћења воде регулисане на општинском нивоу, из овог извора се не могу подмирити сви трошкови, почев од електричне енергије, преко опреме, до исплате личних доходака.

- Надамо се да ћемо, прије свега захваљујији представнику СО Будва, а и осталим субјектима у привреди, успјети да реализујемо програм за 1999. годину и тако допринесемо бољем одвођењу фекалних вода и квалиитетној животној средини. Њихово одвођење као и снабдевање нашег подручја пијаћом водом представљају ограничавајуће фактуре туристичке понуде- река је на крају Сретен Томовић.

Ана КОСТОВИЋ

ПРИМОРСКА СЕЛА

КРИМОВИЦЕ
КАД НЕМА СЕЗОНЕ

Једно од најјужнијих села Доњег Грбља - Кримовице данас је село са развијеним сејским туризмом. Зато није ни чудо што оно броји више викендџица (око шездесет) него домаћих кућа. Подијељено на Доње и Горње Кримовице, има око двадесет кућа у којима живе братства: Маровићи, Пићани, Масловари, Микијевљи, Бајковићи, Царевићи (Горње Кримовице), Куњићи, Чејовићи, Приболовићи, Антовићи и Антоновићи (Доње Кримовице). Нажалост, у селу се сада ријетко могу срести млађи људи. Они се из објективних разлога (школа и посао) селе у оближње градове - Котор, Тиват и Будву.

У освите зоре, док се само још пјетети чују, по мразу и ињу, неколико дјече чекају свој ћачки аутобус који често и не добије. Да невоље буде већа, иако је пут асфалтиран од Јаза према свим осталим селима, ово је једини веза са градом и активирана је само током школске године.

Душан Чејовић нам каже како су његови селани веома вриједни. Зими, кад су услови за обрађивање земље неповољни, они се по-

свете узгоју стоке и живине. Свака кућа у селу има барем једно говече, свиње и кокошке. Послиje сезоне печења ракије и прављења вина, Кримовчани се дају у сјечу дрва која им служе за огрјев и сушење свињског меса. Децембарски хладни дани су најпогоднији за клање свиња, па су Кримовчани сада заузети солењем меса, топљењем сланине и прављењем домаћих кобасица по чијем квалитету је позната кућа Антовића.

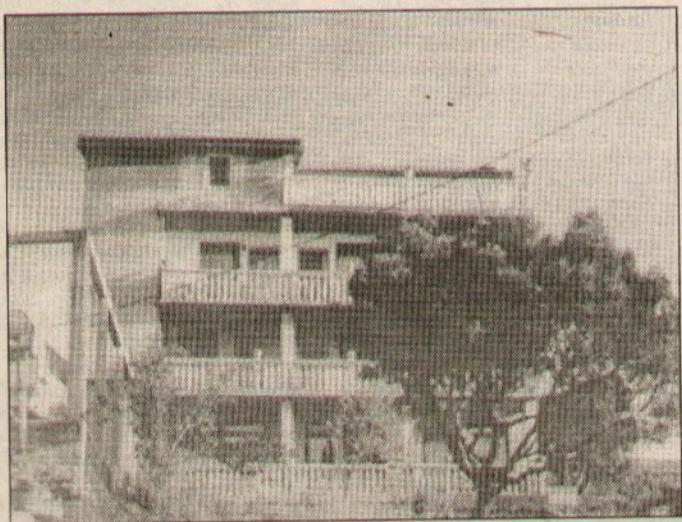
Чејовић надаље каже да и поред тога што је у селу остало мало мјештана, још увијек се његује традиција, славе, поштују кумства. Село функционише као једна велика породица. У другим зимским вечерима окупљају се око огњишта надглеђајући сушење пршута, причају и дегустирају властито вино или ракију. Домаћице се тада посвете припреми зимског специјалитета - рапштана са сувим месом и кобасицама.

Викендџице изграђене испод села су сваког дана веће и све их више има. Уз сами пут према плажи Трстено (црква Св. Ватроломеја, Св. Ризе Богородице и Св. Стевана) постоји још једна на два километра од села. То је црква Св. Андреја, срушена за vrijeme земљотреса, па Кримовчани апелују на своје сељане (и оне које не живе више у селу) и на надлежне оргane да се покрене акција обнављања цркве која је по предању најстарија у Грбљу.

Недалеко од села налази се лијепа плажица Трстено-рај за дједу јер је пјешчана са плијаком од пар стотина метара. Ових дана, за разлику од љетњег „кркљанца“, што од људи, што од аутомобила, на плажи се једино могу уочити зидови са терасом овдашњег ресторана и по неки ловачки пас. А уз уску кривудави пут ка селу можете наћи на сељане заузете сјечом дрва.

Изграђене куће, понајмање викендџице, прије кишне, имају и гробље. Црква Св. Ватроломеја, Св. Ризе Богородице и Св. Стевана) постоји још једна на два километра од села. То је црква Св. Андреја, срушена за vrijeme земљотреса, па Кримовчани апелују на своје сељане (и оне које не живе више у селу) и на надлежне оргane да се покрене акција обнављања цркве која је по предању најстарија у Грбљу.

А. КОСТОВИЋ

Једна од „викендџица“ у Кримовицама

ИЗ СУСЈЕДНИХ ОПШТИНА

ДРОГА НА ЦЕСТИ

Радници Одјељења безбиједности из Улциња пронашли су средином децембра на путу Свети Ђорђе-Реч, уз југословенско-албанску границу, у два паркирана аутомобила више од 30 килограма марихуане. Дрога, за коју још увијек није утврђено коме припада, била је спакована у 15 пакетића.

Због сумње да су били задужени да дрогу продају притворени су Никола Таетковић из села Зогање, у улцињској општини, Дејан Вељковић из Бара и Маја Радосављевић из Земуна.

Претпоставља се да је ланац производња и пропрода марихуане с обије стране граничне ријеке повелики, али истражне послове води одјељење пограничне полиције и засад нема прецизнијих података о томе.

ЗА РАСТАНАК-ПУНЕ КОВЕРТЕ

Двадесет радника ХТП „Корали“ из Бара напустило је овог мјесеца фирму у којој су провели више деценија носећи собом -подбеле коверте. Узели су наиме 24 лична дохотке и пошли својим кућама.

-Према договору с њима исплатили смо им из сопствених средстава тај новац, како то и закон предвиђа-каже Драган Симовић, директор „Корала“. - Укупна сума износи 70.000 динара. Лани смо, такође из сопствених средстава, докупили радни стаж за двадесетак радника којима до пензије фали нека година.

ДУГОВИ ПРИЈЕТЕ-СИДРОМ

На бродовима нашег највећег бродара-звони на узбуњу. Уколико у скорије vrijeme не стигне помоћ може се лако догодити да 14 бродова каторске „Југоцеаније“ спусте сидра.

Из дана у дан се, наиме, гомилају дугови и већ су достигли цифру која премашује вриједност цијелог предузећа. „Југоцеанија“ је, наиме, у првом полугодишту забиљежила губитак од 205 милиона динара, а губитак из ранијег периода је готово толики - 193 милиона. Укупне кредитне обавезе за набавку бродова износе 36 милиона долара, а уколико се рачуна кредит добијен од НБД од 16 милиона долара и позајмица Владе Црне Горе од 3 милиона „зелембаћа“ дугови износе више од вриједности предузећа.

Према ријечима Тихомира Катурића, предсједника Надзорног одбора, крајем године обавезе ће надмашити приходе за још 4,5 милиона долара. То је кочница која би могла да заустави бродове ове куће који плове разним морима.

У „Југоцеанији“ сматрају да би повољни кредит, са мало већим грејс периодом и нижом каматом, могао извукти најукусану флоту.

Припрема: С.Ш.Г

ИЗМЕЂУ ДВА БРОЈА

ЗАВОД ЗА ИЗГРАДЊУ „БУДВА“

САРАДЊА
СА ИТАЛИЈАНИМА

Завод за изградњу „Будва“ је 16. децембра у хотелу „Могрен“ организовао презентацију производа фирме УСАИ из Барија којом приликом су представљени најновији производи браварije, столарије и блиндирањих врата. О програму производње итапијанске фирмe и сарадњи са Заводом за изградњу „Будве“ говорили су предсједник УСАИ-а Ђовани Усаи и директор Завода Мирољуб Ивановић.

У разговору с новинарима Ђовани Усаи је најавио скорашије отварање продајног центра у Подгорици и фабрике са производним програмом УСАИ-а у Цетињу или на Приморју.

ИТАЛИЈАНИ У ПЕТРОВЦУ

Посредством агенције „Куљача-компанија“ из Будве, од 5. до 10. децембра, у вилама „Кастио“ у Петровцу, власништво Душана Ђуковића, боравила је група од 10 гостију из Италије. Ријеч је о групи ловаца из Рима и Перуће, који су током боравка, ишли у лов на Скадарско језеро, Аду Бојану и у Паштровску гору.

Када смо их упитали за утиске најесу скривали задовољство.

Серђоје Завали из Салвадоре Сантосанти из Рима, били су одушевљени прекрасном природом и погодним теренима за лов. Њихова је оцјена да је ово подручје изванредно засновано на

ИНТЕРВЈУ

(наставак са стране 7.)

читавој Југославији. Тврдим да бих и данас био радо виђен и топло, људски, примијен у многим градовима Хрватске, Босне, Словеније, Македоније, исто као и прије. Ето, то ми је највећа награда, мада су ми и сва друга признања која сам добио веома драга.

У последње вријеме активно сте укључени у политички живот Будве. Да ли можда имате амбиција да једног дана кренете путем Тамија или Берлусконија?

- Мој политички ангажман важан је из два разлога. Први и основни разлог је спорт. Прихватио сам политички рад, можда у почетку недовољно обучен, да бих могао јаче да утичем на неке ствари и збивања која су везана за спорт. Данас је све око нас, нажалост, политика. Дошло је вријеме да се данас мора опредељити. По мом мишљењу на ону страну или за ону партију која нуди пропериет, напредак.

За вријеме активног играња фудбала опробали сте се, кажу доста успјешно, и у новинарству. Шта мислите о данашњем новинарству, посебно спортском новинарству?

- Као играч бавио сам се новинарством. Не знам да ли је неко прије мене писао о спорту у Будви, но то није важно. Као свака професија и новинарство последњих година доживљава велики, бојим се и морални пад. Данас свако пише, свако има право да пише шта хоће. Стручне анализе или коментаре пишу они који о томе немају појма. А о нарученим текстовима да и не говоримо. Што се тиче спортског новинарства у Будви и односа новинара према „Могрену”, мислим да ту нема већих проблема. Наша сарадња је углавном коректна. Додуше, било је одређених иступа и прекида сарадње, али смо те неспоразуме број ријешили. Новинари траже сензије, њима мирна ситуација не одговара, ако је нешто мирно онда они заталасају да имају о чему да пишу, да буду ексклузивни. Али, ја то разумијем, мада ми је тешко кад се то дешава и у око „Могрена”. Ако се узму у обзир услови у којима ради спортски новинари у Будви, посебно они хонорарни, који хонораре не примају мјесецима, онда заиста ту нема неке замјерке.

Разговарао:
Драган КЛАРИЋ

ОБИЉЕЖАВАЊЕ ГОДИШЊИЦЕ ПЉЕВАЉСКЕ БИТКЕ

БАТАЉОН ВАТРЕ И СМРТИ

Поводом 57. годишњице Пљевљанске битке Општински одбор СУБНОР-а 28. новембра у спомен дому „Првена комуна“ у Петровцу организовао комеморативно вече на коме је говорио Пеко Лијешевић, првоборац и носилац „Партизанске споменице 1941.“. Подржана иницијатива за братимљење општина Пљевља и Будве, а у програму учествовали ученици основне школе „Мирко Срзентић“.

Говорећи о војно-политичкој ситуацији у земљи и Европи крајем 1941. године Пеко Лијешевић је навео да је заповијест за напад на Пљевља издата 27. новембра.

Напад је отпочeo 1. децембра у 2 часа, али је био неуспјешан. Већина батаљона је одбијена, па се у току дана готово сва ватра Италијана сручила на Ловћенски и језерско-шарански батаљон који су успјешно продрли у град. Ови батаљони су претрпeli далеко највећe губитаке. Неуспјех у нападу може се објашњавати постојањем и дјеловањем низа негативних, објективних и субјективних чинилаца. Уз слабости у командовању, главно је, ипак, било потијењивање непријатељских снага и њихових могућности одбране. И поред великих губитака и претрпљеног пораза, пљевљанска битка је имала велики значај за даљи развој и расплемсање НОБ у Црној Гори и шире. Већ у јануару 1942. године у Црној Гори има око 20.000 партизана. Врховни командант Тито истиче да је Пљевљанска битка највећа партизанска акција у току 1941. године, да је упркос неуспјеху заслужила и дивљење, да је велики успјех окупљања у то вријеме 4.000 добровољца и напад на јаки гарнизон- рекао је Пеко Лијешевић и нагласио да сви који су се бавили Пљевљском битком (истакнути војни политички руко водиоци, историчари), били њени свједоци, изучавали је, говорили и писали о њој, посебно истину Ловћенски батаљон, борбене квалитете његових бораца, старјешину, чета-Реон где је у окружежу дејствовао Ловћенски батаљон препознавао се по ватри и смрти, по јунаштву појединца и низих јединица. Упркос тешким губицима и реалној могућности да сви изгину, међу Ловћенцима ниједног тренутка није дошло

до кризе борбеног морала. Дисциплина бораца и њихових старјешина на најkritичnijim тренуцима граничила се с фанатизmom.

Ловћенски батаљон, подсејтио је Лијешевић, одио је највећe, огромне жртве. Од бораца Одреда који су учествовали у нападу на Пљевља сваки десети је био Ловћенац, а од погинулих бораца (238) сваки трећи је Ловћенац. (82). Око 160 Ловћенaca је у Рудом 21. децембра 1941. године ступио у Прву пролетерску brigadu, а око 20 њих је из Рудог враћено на теренски рад. Славу и жртве Ловћенског батаљона на Пљевљу носе и дијеле његове четири чете: Љуботињко-црмничка, Цеклинско-добрска, Катунско-цетињска и Приморско-соколска.

На крају је Пеко Лијешевић изненадио своје сјећање на комеморацију погинулим на Пљевљима почетком 1942. године.

-Ту близу, неколико километара далеко од нас на Ограђеници 15. јануара 1942. године, осам дана послије формирања нашег Приморског батаљона „Стефан Штиљановић“, одржана је комеморација погинулим на Пљевљима и обављен чин заклењење партизана Паштровске чете. По хланом времену у присуству око 100 бораца и добраца из Приморја и Црнице Крсто Попивода, секретар ОК КПЈ Цетиње и члан ПК и ЦК КПЈ, топло је говорио о погинулим друговима и значају заклетве, а затим о војно-политичкој ситуацији. Командант батаљона Блажко Каженегра читаје реченицу по реченици заклетве, а партизани је понастављали. Пијетет према погинулим и одлучност у борби против окупатора до победе, и једно и друго напоредо. И пјесма „Ова борба захтијева, кад се гине да се пјева“- рекао је на крају Пеко Лијешевић.

ДНЕВНИК Н(обинара) Н(адничара)

Пише: Сабо Грегобић

ПЕТЕФИ И ЛУДЕ КРАВЕ

Осамнаестога - двадесет другога новембра. Једним полеглом Војводином на путу у земљу Шандора Петефија. Суво је и позно јесење сивоколо, жита су обрана, а видим их у пуном цвету. У зрејом житу само зрно важи, увјеравам себе, све друго остаје за нама. Иза мене је и пут, прав и дуг. Асфалт сивочрни, који је прекрио калуђе великих стопала Вука Исаковића, која су утврђена у блату на друму којим га је водио Мјесец. Њега и ине сеобнике који су путовали у Ново и Неизвесно.

Насред улице Ваци, у близини Ержебет моста (кажу да сваки посетилац Будимпеште мора посетити тај дио, мада ми није јасно зашто) спорим се с Папеџом, који ми изиграва водича до ста успјешно јер је туда шетао у више наврата. Штип мраз, ја бих у неку бирицу, он предлаже сластичару и не попушта: Будва, Обуда и Пест, који начинише 1872. Будимпешту, су најљепше европске станице. А Париз свијетли, вјечни Рим и Атина, запомажем и прихватајем предлог да наставимо разговор у посластичарници у Париској улици, где се продају фигури од марципана и сладоледи разни, збиља најљепши у коју сам свратио. И где је топло. Потежем нове аргументе: расprodата Мађарска у којој важе свјетске цијене, где у обичном клубу хотелу пиво, опет неспецифично, кошта четири марке, а где народ живи тек мало боље од нашега, не мари много за Петефија, па ни за Ђерђа Конрада живог и веома радног. Где се ствари гледају по неком обрнутом поретку од онога који сам однекле донио овде. Не важи, жести се Папеџ, ето да ти на Дунавском кеју кип Петефија, што си зашто?

Слажемо се на крају: лијепа је Будимпешта, вриједна и веома стара, нешто као и Будва, наша, али морамо у Сентандреју. Ми смо научили да је задња тачка на сјеверу до које су доприли Срби, а мађарски проспект каже: налази се неколико километара од Будимпеште, град је музеј, споменика

православне вјере и живописних уличица. Ријеч српски се не помиње никаде, али ваљда тамо неко зна по коју нашку...

Нисмо стigli. Испriječio се план групе, који је увијек старији од појединачних жеља. У Хоргошу где smo кутили дугачке саламе, „токај“ и сјајну мађарску виљамовку записао сам на минус пет: зар мислите да ће човјек постићи оно што жели.

Двадесет петога новембра. Вита украо - Тита. Баш тако пише у мојим новинама. Жупан словеначког мјesta Крањ се нашао у истражном затвору јер је из просторија Мјесне заједнице Друоловка узео два скупа уља на којима су портрет Јосипа Броза и његове родне куће у Кумровцу. Учинио је то, како је објаснио, из хигијенских разлога, али су га локални челиџици откривили за крађу тешку неколико хиљада марaka. Уз нашу обалу нема најврјемено швајцарски пјесник Роберт Валзер (1878-1956), бранећи се од умних људи који су га наговорили да се окани ћорава посла. Његова лирика се није допадала читаоцима, критичарима, издавачима, па је ујмро у потпуној анонимности, иако га је водећи писац његова језика, Херман Хесе, предлагao за награду швајцарских издавача. Није је, дакако, добио, да би од неадвјано једна највећа књижевна Европе, која се додјељује у Цириху, носила његово име.

Данас су веома ријетки они који тако много знају, тако су много видјeli, којима би се дивио Хесе. Данас су, констатујем све жалоснији, славни они који славе себе, који за потомство не спремају духовне сламарице. Себе, пуни, за живота славећи себе same.

У недељу, задњег дана новембра, у дому сам Вујећи највећи на будванској Дубовици. Сједим између Николе и Ната, до нас је Ирена. Испред телевизор на чијем екрану се појављује Горан Вујевић у плавом дресу у финалној утакмици свјетског првенства у одбојци. На лицима мајке, оца и сестре смиреност, као да се игра ту нека утакмица у Будви. И тако сва три сета која изгубисмо, и (п)остадосмо сребрни. Сребро златне боје на грудима Горановим, који је појтом проглашен за најбољег сервера свијета. Так тада

чича мира у море, запјевуши је: „Моја пјесма с вијенцем маслине/нек морима плови у даљине/да звучима, морским таласима/буди љубав међу свим људима.“. Жалим што ме неважнији посао омео да присуствујем

Четвртога децембра. Бог постоји, сада је то и математички доказано, узвијује са страница „Новости“ руски академик Генадиј Шипов. Убијећен је директор једног од научних центара руске академије да у васиони постоји „информација“ неповезана са „материјалним носитељем“ која дејствује тако да ствара саму материју. Сви су људи повезани на „космички интернет“.

„Боже свети, који све управљаш...“

Седмога децембра. Снијег стигао рано, преко Ловћена и мајинских села до близу Будве. С њим и Саво Јокић, више сликар него пјесник, а рибар весели понајвише, да ми објасни како су ријеке сличне људима иако се често не уливају једна у другу. Уље се точи, каже, на све стране, обала модро-зелено мирише, пливаће циполи и бранцини. А прије тога ће вели да изађе из штампе трећа књига његова „На грду Светог Николе“. Саопштава mi упути да први у стопедесетогодишњој историји швајцарске конфедерације на њено чело дошла је жена. Зове се, каже Рут Драјфус и то је, напомињам, опасно. Џабе му објасњавам да су код нас жене појављивале: „Е, замисли, послије 150 година. И то у Швајцарској...“

Микан Трновити је за нашу годину проглашио „крш“, на путу Соколац - Бијељина је на основу тајне оптужнице ухапшен генерал ВРС Радислав Крстић и одведен у Хаг, а луде краве су у Енглеској оздравиле: послије масакра 4,5 милионе грла и штете од шесет милијарди долара, Европа је скинула ембарго на енглеске говедине.

Најбоље је када је човјек здрав, увијек је говорио мјесец, и то је, напомињам, опасно. Џабе му објасњавам да су код нас жене појављивале: „Е, замисли, послије 150 година. И то у Швајцарској...“

ПОШТА СЈЕНИМА ЈУНАКА

По традицији и овог првог децембра, око 70 грађана Будве, Бечића, Светог Стефана, Петровца и Брајића, у организацији Општинског одбора СУБНОР-а, боравило је у Пљевљима, где су са грађанима Пљевља, Жабљака и Цетиња и представником Војске Југославије, обиљежили 57 година од чуvene Пљевљанске битке. Као и претходних година окупили су се пред грандиозним спомеником на Стажици и положили цвијеће са дужним пјатетом се поклонили сјенима јунака Пљевља-

ске битке, погинулим житељима пљевљског краја и жртвама фашистичког терора у Drugom svjetском ratu.

Овај поход је већ годинама постао традиција јер је 1941. године у Пљевљској бици учествовао велики број бораца са подручја будванске општине у саставу Ловћенског батаљона, а њих 14 су за слободу тог града дали живот.

На комеморативном скupу у Пљевљима говорио је Панто Митровић, учесник Пљевљанске битке и носилац Партизан-

ске споменице.

Он је предложио да се пријатељство грађана Будве и Пљевља крунише побратимством јер, како је рекао, без пријатељства и уважавања нема перспективе.

Секретар Општинског одбора СУБНОР-а Чедо Јелушић је, након повратка из Пљевља, у име организатора изразио задовољство посјетом овом граду, истакавши захвалност на драгоценјеној помоћи Скупштиње општине Будва.

ПЕРОМ И КАМЕРОМ

ПРВО МАНЕКЕНСКО ИСКУСТВО

Већ неколико мјесеци наши суграђани прате програм ТВ-Будве. - Вјероватно најгледанији дио тог програма је "Полис", емисија која се бави темама са подручја наше општине, а емитује се сваког дана изузев недељом. - "Полис" четвртком емитује прилог под називом "Мода".

Аутор прилога је Гордана Кнежевић, чији нам је глас познат са Радио-Будве, из емисије, која се на радију дуго бавила истом темом. Сада, посредством телевизије, могуће нам је да и визуелно уђемо у свијет моде.

ТВ - прилог "Мода" је истовремено информативног и пропагандног карактера, па су у њему представљени не само многи будвански бутици одјеће и обуће, него и салони љепоте и фризерски салони, а уз помоћ илустрације из свјетских модних часописа и ексклузивни модели познатих креатора.

Успјешном представљању модних новитета и могућности праћења моде у условима нашег града, поред аутора Гордане

Кнежевић, доприносе сниматељ Жељко Косто-вић и монтажер инг. Владимира Булатовић.

Прилози су снимани у добро одабраним ентеријерима и екстеријерима. Уз добру ауторску екипу, то је омогућује нашим младим и лијепим суграђанима Ољи, Воју, Јелени, Душку, Маји, Тањи, Марку, Мили, Марини, Андијани и другима да на моменте заблистају професионалним сјајем, иако им је ово прво манекенско искуство.

У зимском мртвилу, ово је сјајна прилика младима да се опробају у позитиву привлачном многим дјевојкама и младићима који желе афирмацију и ван школског програма. Истовремено је и показатељ да би се много њих одазвала кад би се нашао спонзор и организатор манекенског курса.

Није сувишно рећи да је занимљивост "Моде" потврђена и чињеницом да је неколико прилога приказано и у Јутарњем програму РТВ Црне Горе.

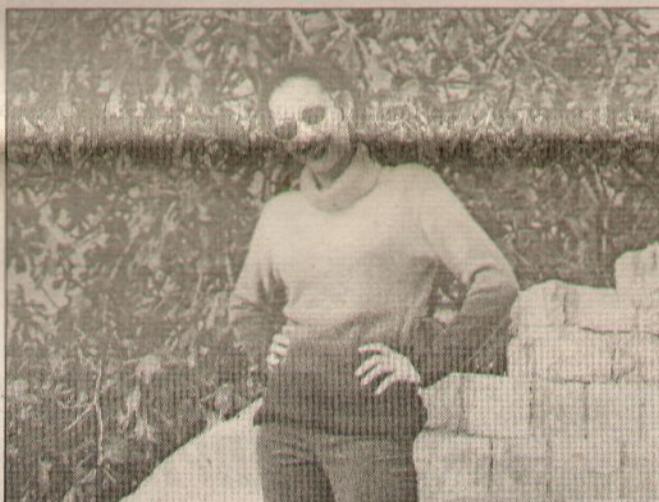
Текст и снимци: Ксенија ШЕНЕЉ

Ола

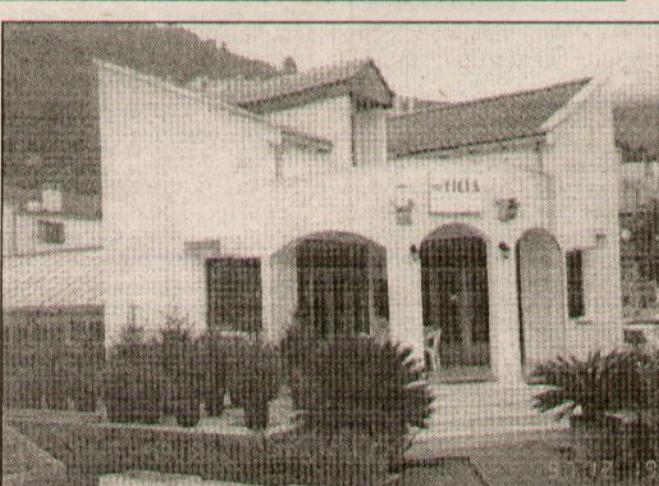
Андрјана

Марина

Марко

Појећара "Тилија" по Дубровником

Посљедња ујаснава пре снимања

Снимашtel Жељко Косто-вић у акцији

ЦВИЈЕТНА ХАРМОНИЈА

Цветко Петковић, власник цвијећаре "Тилија" великим трудом и залагањем успио је да сам створи услове за узгој цвијећа. Његовој машти и савршеним идејама многи се диве, али су за то, како каже, потребна огромна улагања.

Предивна слика указује се куцу од саме капије малог посједа под Дубовичом. У башти је заступљено било са подручја Медитерана (лимун, фортунале, поморанџе, магнолије, кикиви). Мјештани овде могу да набаве веома квалитетне саднице у свако доба го-

дине. Унутрашња декорација и изложбени материјал сачињава декоративно шибље и грмље, виште врста палми, љубичице, руже, орхидеје...

Земља за цвијеће и бильке такође се може наћи у цвијећарима. "Тилија" садржи и програм украсне и декоративне керамике, месингане чиније из Кине и Мађарске, саксијско и резано цвијеће из Холандије и Италије. Пластично и украсно цвијеће у букетима и појединачно набаљају из увоза.

С. Г.

СТАРО ЗВОНО
- ЗАНИМЉИВОСТ ГРАДА

На Пизани од 1963. године стоји звон. Многима је позната занимљива прича одакле оно ту, многима није, али је вриједи знати.

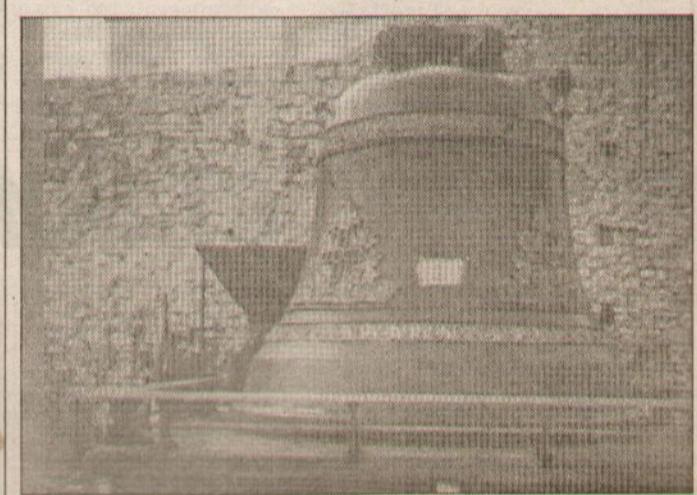
Филм "Дуги бродови" сниман је 1963. године у Будви. У главној "улози" било је и златно звон. Премазано позлаћено бојом, направљено је од пластике. Коопродукција је била југословенско-америчка и одлучено је да се филм сними у Будви као најпогоднијем амбијенту за представљање тог времена и дешавања. У филму се Викинзи и Пагани боре за звон, краду га једни од других. Једна од сцена била је да се звон са острва Свети Никола баца у море, послје чега изнијето на риву тде је и остало.

Нико Палунко, сада власник

звона, одлучио је да га узме и добио је све потребне дозволе. Дио његових планова пропао је 15. априла 1979. године када је земљотрес оштетио звон. Поправио га је, а архитектонске финесе добило је захваљујући архитектима: Владу Пламенцу и поклоној госпођи Пешић.

Звон се уклопило у комплетан амбијент Старог града, а да је једна од великих занимљивости потврђује и чињеница да се годишње направи око 20000 његових снимака из разних углова. Постоји ту и једна неповољност. Имало је много више украса, али су дењањем туриста и мјештана на звону уништени. Палунко је направио малу клупу која оивичава звон и служи првенствено за фотографисање.

С. Г.

СТАРО ЗВОНО:
Годишње око 20.000 снимакаПЛОВИЛА
У ОПАСНОСТИ

Честе временске непогоде током зиме доносе проблеме власницима пловила и запосленим у лучкој капетанији. Ово доба године повлачи за собом снажан јужни вјетар, кишу и буру, па су пловила у опасности од оштећења, чак и ломова. Најопаснија по барке и јахте је бура. Услед појачаног интезитета овог вјетра, сидро губи своју стабилност, барке ударажу једна о другу, често долази и до кидана конопа, а бокобрани су тада немоћни да осигурају пловило од удара о мол. Киша, као један од такође великих непријатеља барки у луди, при запремини од 200 до 300 литара проузрокује пуцање конопа који нису предвиђени за толику количину воде

стима оштећења пловила због временских неприлика или обијања. Поред уговора склопљеног са ЈП „Морско добро”, који важи годину дана, обавезно је овој служби оставити број телефона ради неопходног информисања о пловилу. Други вид обавјештења је путем Радио Будве.

Из ЈП „Морско добро“ апелеју на власнике да ставе регистарске бројеве на своје чамце ради лакшег евидентирања прилика непогода.

Будванска лука, коју зову Луку Марину, изграђена послије земљотresa, још увијек не пружа доволну безбедност барки какву би требало да има по давно направљеном плану инвеститора ЈП „Морско добро“. Фи-

Будванска лука не пружа доволну безбедност пловила

у пловилу. При већој запремини кишке долази и до тоњења чамца. Све ово је резултат и немарности власника који недовољно посвећују пажњу пловилу у критичном периоду. Обавезно је свакодневно обилажење, како по лијепом времену тако, наравно, још одговорније, у току и послије невремена, каже шеф луке Мићо Вуксановић.

На самом доку смјештена је служба за надгледање свих пловила, која дежура 24 часа. Тзв. превентивна служба није задужена за неке веће интервенције, већ само за обавјештавање власника о евентуалним могућно-

С. ГЕРЗИЋ

РАЗГЛЕДНИЦА

АУТОБУСКА СТАНИЦА „МЕРКУР“

СВАКОДНЕВНО ПРАТИО ДОЛАСКЕ И ОДЛАСКЕ: Dražan Mrvačević

На перонима аутобуси са крајим задржавањима се постројавају и смјењују, у чекаоници гужва, из посластичарнице допире мирис кафе... Ученици, путници, станични радници, сви некуд журе и стижу у посљедњи час, таман да „ухвате свој аутобус. Тако започиње јутро на аутобуској станици Меркур.

Директор станице Драган Мрваčевић из своје канце-

ВИШЕ ОД САОБРАЋАЈНИХ УСЛУГА

спрату, док је дио комерцијале и рачуноводства смјештен у помоћним објектима у дворишту.

Што се тиче саобраћајног одјељења, на шалтерима се могу добити све врсте информација везане за ред вожње и, подразумева се, карте за све превознике. Директор станице нас је подсејетио на неке дуже линије међуградског саобраћаја. Постоји осам линија за Београд, једна за Скопље сваког другог дана, једна за Бању Луку, за Суботицу по двије линије дневно, као и за Ниш. Цијене карата су веома повољне. Карта до Београда на пример кошта од 100 до 140 динара у зависности од превозника. Шалтер за продају возних карата тренутно није у функцији. Ових дана буде на станици око стотинак полазака дневно, а кроз њу продефиљује 500 до 600 путника заједно са ћацима. Станица је отворена од 05 и 30 до 23 и 30

часова. Због недостатка перонског простора у току главне туристичке сезоне планира се и његово проширење.

У склопу станице функционише и туристичка агенција. У њој се врши резервација и продаја карата наших авиона компанија: JAT-а и Montenegroairline-а. Постоји контакт са Swissairom, Australijaair-om, Eirfrancom и Alitalijom, Mrvačević се нада да

ће се на пулту њихове агенције ускоро наћи и карте ових реномираних европских и сјеветских авио компанија. У агенцији се, такође, могу обезбедити и бродске карте. Некада се у агенцији могла извадити виза за Италију, али је то сада у надлежности конзулате у Бару. Агенција се љети бави обезбеђивањем приватних смјештаја за туристе као и организацијом екскузија и излета. На пи-

тање зашто Меркур као велика и разграната фирма са представништвом чак и у Милану, нема свој возни парк, Драган Mrvačević објашњава да би то била велика инвестиција, а да би тиме Меркур постао конкурентан другим превозницима, што у овом тренутку није исплативо.

На станици се налазе и два ресторана. „Катунска трпеза“ је надалеко познати ресторан са црногорском националном кухињом (печење испод сача). У приземљу је и експрес ресторан који располаже свакодневно са пет до шест готових јела. Нуди пансионске услуге по најприступачнијим цијенама у граду.

У чекаоници, поред киоска са свим дневним листовима и телефонске говорнице, налази се пулт за продају ситних пецива, бурека, сендвича...

Једно од пријатнијих места у граду за излазак је, свакако, Меркурова послага-

стичарница са четрдесет врста колача и италијанским, сладоледом.

У оквиру станице послује и Меркурова самопослуга са широким асортиманом прехранбених артикала и представља за личну и кућну хигијену.

На станици је запослено око 300 сталних радника који су, како каже директор, задовољни условима рада и личним доходима. Треба нагласити да Меркур сваког јетра обезбиђује смјештај за сезонске раднике, а ван сезоне има двије куће у закупу за сталне раднике. Сви стални радници Меркура имају право на годишњи одмор у трајању од мјесец дана, а могу узети слободан дан кад год им је потребно. А најбитнији је у свему, захваљујући власнику Меркура Милану Mrvačeviću, високо ниво дисциплине радника, што је тешко постићи у једној великој фирмама каква је Меркур.

А. КОСТОВИЋ

НАШИ ИЗВАН ЗАВИЧАЈА

СТАНИШИЋИ НА ОКУПУ У КОВИНУ

За првом генерацијом далеко од завичаја, родила се друга, за синовима су пристигли и унуци... Старијих који су дјетињство провели у „правим“ Станишићима је све мање, млађи се све рђеје сријеђује и познају. Далеко од завичаја, тако по мало се годинама дође и страх да се не позаборављају.

—Одјавно смо се раздвојили, раселили се којекуда, идући за болим животом. Погубили смо се, не знамо колико нас је, кога имамо и где живимо, међусобно се не познајемо и не вијамо, а још мање полазимо написали су у својој ини-

цијативи Душан Ников, Данило Радов, Стево Ников, Ђоко Перов, Крсто Ников, Владо Филипов и Слободан Филипов, упутивши је свим Станишићима из Станишића и њиховим потомцима, свим одијвама и њиховим мужевима (зетовима Станишића) који живе на подручју Србије. Предложили су да се организује братственички скуп тако да би се видјели и упознали, да им се дјеца виде и упознају, да потомству оставе у наследство познавање, дружење и међусобно сусретање.

Иницијатива је, наравно, прихваћена, а писмо, по-

ЗАВИЧАЈ СЕ НЕ ЗАБОРАВЉА: Станишићи на братственичком окупу

слато на 34 адресе, довело је на братственички скуп у Ковину 31. октобра 51 особи, старијим, млађим и најмлађим Станишићима, њиховим одива, зетова... Један од иницијатора овог скупа Ђоко Перов који је радни вијек провео и привео крај у београдском представништву „Зета-филма“ каже да је све било лијепо припремљено, да су ручак финансисали приватне фирме Владе Филипове и Марка Стевова, да је било послужење сувим смоквама, фруштулама и патијашањем, да су били заједно од 12 до 18 сати... Да су братственици отишли пре-

срђени са жељом да се такав скуп обавезно једном годишње одржава сваке године у другом граду.

Станишићи су се такове године окупили у Ковину, идуће године ће, како су чврсто ријешили, да се у још већем броју. А можда ће „повући ногу“, па ће и остала наша братства и племена, често и бројније него у завичају, почети да организују овакве или сличне скупове и тако колективно себи и своме потомству не прекидaju везу са завичајем. В.М.С.

БЕРБА МАСЛИНА

ОБИЉЕ
ЗЛАТНИХ КАПИ

Последњи новембарски, али и први децембарски дани као и увијек праћени су кишом, вјетром и прилично хладним временом па годију опадању маслина, које су и ове године добро родиле.

Маслине и жуте, црне-жутице, црнице, шаруље или интродуковане (увезене, стране) пишионице, сријебрено на сваком кораку. У сваком мајчину пишионику среће се још млађи или старији, брзо, грабећи од вјетра или кише, сливњаку по некој млађој или старијој, брзо, грабећи од вјетра или кише, купи један по један златни плод.

Према службеним подацима, ова типична аутохтона воћна врста на Црногорском приморју запрема 33 хиљаде хектара или 420 хиљада стабала, а у пољопривредној производњи код нас, поред винове лозе, представља основну структуру.

Млинови дуж приморја посљедњих дана не стају, пресе циједе златно-жуће капи, а маслина спремају пластичне бидоне или стаклену амбалажу да што прије својим кућама однесу прво овогодишње уље, упореде са компијама и пријатељима његовој плаћању. Млинари кажу да је ове године плаћање добро, а износи у просјеку од 40 до 60 литара по макини.

Мљевење маслина посљедњих дана замјенило је многе теме. Процес данашњег мљевења прилично модернизован, мало је коме непознат па ћемо ипак подсјетити на то како се уље некада добијalo.

У Близикућама, надомак Светог Стефана, сачуван је стари 150-годишњи млин. У њему су се на старијински начин, ручно, мљеле маслине. Млин се састојао од каменог пила у виду машћела, облог каменог ваљка, 3 вртена - од којих је једно које је пролазило кроз ваљак било дрвено и међеднице-вертикалне, дрвene полuge. На дну се налазила гвоздена шипа-паприца.

Упорути снажно рукама, каму су у пилу окретали јачи људи, обично тројица, док би четврти чакадур, дрвени лопатом тискао маслине под камен да се сајмљује. Смјеса би се даље стављала у дрвenu копању или палу, носила би се на обли тијесак, где би два човјека држала кошнице. Одозго би се подуприла тешка дрвена полуга, подизала би се два подурича, спуштала дрвена кобила-међедница на дрвenu погачу, а данашњи мутери, тадашњи ораси, спуштала би се низ дрвene шарфе. Затим се стављала „брата“ направљена од конопа, па се затезањем на дрвenu полугу под комandom ОРУК зашарапљивало и притискало на обли тијесак.

Мушкирци или жене смицали би уље поврх јушине или кашине, а чисто маслинovo уље стављало би се у ондашње судове, најчешће у козје мјехове.

У каменим пилима уље су обично чувале богатије породице. Ови текшики судови допримали су бродовима са далматинских острва, са Корчуле или са Брачом. Могли су, у зависности од потребе, запремати од једног до хиљаду барела или од 60 до 1.500 литара.

Пила са уљем су се и тада чувала у хладним подрумима у којима се у знак сјећања на прошла времена многа и данас налазе, али добро по службе и као декоративни елемент, па у њима домаћице угљављивало и притискало на обли тијесак.

В. МРВАЧЕВИЋ

ДЕТАЉИ
БУНАР
ЖЕЉА

„Зажели жељу и баци новчић“ - каже свако ко се надвије над бунаром у Старом граду. Уз сваки бунар, као и у сваку историјску творевину постоји нека прича, па ћемо вам и овог пута испријати једну, истиниту.

„Пут“ до отварања бунара је био случајан. Приликом конструктивне санације старог објекта од земљоторса, као и при извођењу земљаних радова и ископа темеља откријен је бунар, смештен између два веома значајна археолошка локалитета. У питању је ранохришћанска базилика која је дјелимично истражена и терме (римска купатила) које су се налазили испод терасе овдашњег кафића „М.Б“. Стјење на које се наишло приликом ископа темеља старог објекта, осликало је право историјско налазиште. Бунар, затрпан разним грађевинским материјалом, крије испод свих тих наслага и веома значајне налазе грнчарије, остатке посуђа, стакла... Уређење бунара почело је одмах послије земљотреса.

Штета је што је овакво историјско налазиште запостављено као и многи други археолошки дјели, мањег или већег значаја. До сада није утврђено поријекло назива бунара и да ли је бунар био у саставу ранохришћанске базилике или терми. С. Г.

АНКЕТА: ЈЕСТЕ ЛИ СПРЕМИЛИ ЗИМНИЦУ?

ПАПРИКЕ, МИЈЕШАНА САЛАТА ИЛИ...

МАРИЦА БЕГОВИЋ,
трговац:

Marića Begović

Senka Gerzić

Mira Bošović

Највише волим да правим слатко од смокава, сок од нара и цем од брескви. Увијек за крај оставим припремање киселог купуса који је једна од најздравијих зимских салата.

МИРА ЂОСОВИЋ,
домаћица:

Ljubiša Kostović

—Пошто сам често на селу (близу Будве) све што ми је потребно за зимнице, имам у сопственој башти. То је веома важно јер знам да је здраво (није прскано инсектицидима) и није загађено хемикалијама. Најчешће спремам слатко од смокава, сок од дуња, сувом смоквом, сокове од шипака, поморанџи и лимуна, зелене и црне маслине и турску.

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ПИШЕ:
ЕРИХ КОШ

КРУГ, ОБАЛОМ (1)

КВРГЕ НА СЈЕЋАЊУ

Пише: Мило КРАЉ

повратку из школе, загледао је у тај свет (свијет маслине) срећа бих се, изблиза са оним стравичним квргама које су ми личиле на унакажене и изобличене људске лобање. Питао сам се (наравно, другим ријечима) које ћу тек касније „превести“ на језик одраслог човјека): је су ли та хиљадугодишња стабла дубоко улазила у тај земље и времена да би тамо пронашла, и отуд извукла један поломљени свијет или су пак унесрећени људи остављали на кори маслине своје облике и поруке непосредно пред свој силазак у таму?

Сједим под старом маслином у вијачију - једном од ријетких која још није заметала људима да подигну вијеницу или кућу, да „проверу“ аефалтну траку или учине нешто слично што ово некада тихо и споро приморско село претворио у бучно и урбано приградско насеље. Одмарajući у њеном хладу и гледајући, одсутно, низ пут који „води у свијет“ подижем зачас главу према њеној већ подоста проријеђеној крошњи, кроз коју „пропадају“ исјечани зраци подневног, љетњег сунца. Однекуд, из измаглице времена, сасвим неочекивано, пада ми на ум слика из једне моје давне, младачке пјесме: крошња маслине (да ли баш ове?) млин у коме „подне илинску меље жегу“. Слика је, ево већ четрдесетак година, жива и иста, с том разликом што ме је онда, вјероватно, обрадовала јер ми је „пала“ у пјесму, а сада ми смета јер ми сунце пада на главу. Покушавам да устанем, али нога клену и ево ме поново на истом мјесту. Осмијехнух се, по мало горко: јесам ли се овим путем, прије толико година, отиснуо у свијет и тако дugo ходao њиме, а да нијесам ни слутио како ме завичајна маслина, за све то вријеме, држала „на ланцу“, дакле - ни даље ни ближе него што је она хтјела. И није ли све то био само један излет, једно кретање у круг који је овде започет и овде ће се, највијештвованти, завршити?

Ма куда да сам ишао, те завичајне маслине носио сам, чини ми се, у себи, хоћу рећи: у својој поезији. И то не као симболе мудrosti и благости, ни као „границе мира“, ни као прокоснице вјетру и смута, ни као свето дрво које у наше старе домове уноси мирис уља и свјетlost канџија... У готово свим мојим пјесмама маслињаци су онакви какве сам их доживио у дjetinjstvu: галерије ликове унесрећених људи који су своје предсмртне отиске остављали на кори стабла, а своје посмртне маске у квргама.

Откуда баш таква визија маслина у мојим пјесмама? Из оног већ давног доба када сам, похађајући ниже разреде старобарске гимназије, из Шушања, села у шуме и маслињаке зараслог, и зими и у позну јесен, морао да крећем у школу прије сванућа, другим путем уз који ни куће, ни живе душе није било. Али је зато било оних тамних слика које су се дубоко урезале у дјетињу душу и сан: сабласни плес маслини и сjenki на вјетру и мјесечини, крхот у њиховим стаблима (сличан ропчу дављеника), тајанствени шумови који су личили свemu прије него шуморењу дрвећа... А у дјечаку: оживјеле приче и предања - о убиствима и самоубиствима у маслињацима, о првијењима и духовима, о необиљеженим гробовима из којих ноћи зна да засвјетлуцца - шта би друго него неупкојена душа, како су говорили. Све се у мени стапало у једно једино осјећање: страх! Тек када бих се, при

„Земља - оглодан костур у сјени/небо - ребрасти окlop корњаче/ Колико јуче пјесма се заче/а већ се данас окамени/ /Што год да кажем сад је доцкан / све је већ речено и неречено/свemojном руком строгог Творца/ у кврги маслине заточено“.

Не затвара ли то маслина - размишљао сам гледајући рукопис на колјену - онај круг који је у мени некада давно отворила?

... Али, ако је маслина обиљежила један круг, није ли га, на самом почетку, папујућу, и то жестоко - море?

Па сам у свијет, целом на његов „гребен“, прво у шта сам се, послије родитељског лица, загледао би-

са својим штабом, и што је за неког празника, домаћин Краљу понудио на поклон неку своју земљу на Тополици да ту сагради „љетњиковач“ а овај, за узврат, његовим потомцима - дужност свјетионичара „док и један траје“. Не знам је ли Краљ узео земљу, али отац мога ћела, а потом и он сам - свјетионик јесу, бринући о њему као о највећој светини.

Сицао сам љетос из Шушања (где у кругу стварог дома проводим свој вријеме) на Тополицу да бих присуствовао ќивјеној вечери једног свог пријатеља. Вече се одржавало у оквиру „Барског љетоописа“, културне манифестације на коју, узгряде речено, мене не зову - никада. Не сјећају ме се, ајам се, опет, не јављам. Није ни важно, кажем себи, зачвачај и тако нико никоме не може одузети. Чак што је мање на његовој јавној сцени, то је завичаја више у теби.

У ишчекивању вечери, да скратим вријеме, сраћам у Музеј. А тамо, на старим фотографијама - и онај ријечник, и кућа у којој сам рођен! Свјетионик као да ми весело напомиже, као да ми се осмјехује из tame времена. Осмјехујем се и ја, помало горко и иронично: зар ми је било суђено да и у дјетинjству и у поодмаклим годинама будем усамљен - само у завичају?

И док стојим пред старим фотографијама, једно питање смјењује друго: зашто сам тако мало писао о мору!

И зашто ми никада није пошдо за руком да напиша пјесму о том свјетионику који и сада свијетли у мени? А покушавао сам више пута. Никада није успјел. Било је увијек некако у његовом знаку: бљесни па згасни!

Хоће ли и овога пута - док ме тек започета пјесма управо о њему чека да завршим овај рукопис - бити тако?

РЕЧИ НА ИЗВОРУ

Чим изворчиј заклокоће
Рука ћарне од самоће
У лејешу, у ћарешију
Теши душу разајешу

Водена је реченица
Пуна малих ћарељица.
Усрд воде - изнаг вала
Водених се брани зала.

То ћишће није сшила
Што ће вода заробила.
Помућења ћаја злота

И од мене и од боја.
То је вода ил' маслило,
Што је речи задесило!

Вук МИЛАТОВИЋ

УЗРЕДНЕ ЗАМЊЕШКЕ (4)

„Све“ је у литератури исто што и-ништа.

* * *

„Историја казује оно што је учињено, а добар роман оно што треба чинити.“

Волтер

* * *

Слобода романа нема горићи непријатеља од оних који је захтевају са највећом жестином.“

Марта Робер: „Зашто роман?“

* * *

Будући да је све привремено и привремена решења, била добра или лоша, врше свој посао. Нарочито у политици и за-политичаре.

* * *

„То је запаљујуће, али је тако. Да о човеку (Гоји) који је био један од најпознатијих, најпопуларнијих фигура свога времена, тек што је умро, не остане ни кратак репертоар изворних сећања; да се та плодна и громогласна егзистенција расплине у трену и тако потпуно, без трага, без одјека, то је грађа за добру расправу о меланхолији. Иако запаљујуће у Шпанији је то, међутим, нормално, што је за осуду. Шпанца не занима близњи. Види само онај обронак који он у том часу његовом сопственом животу окреће, али не мисли да ли близњи има такође свој живот и да тај његов живот може бити вредан, занимљив и са стилом. А управо зато што није наш, требало би да осећамо уживање посматрајући га и порив да га разумемо, јер је свака лична егзистенција најпривлачнија загонетка. Тај недостатак радозналости за људско, разлог је што је у Шпанији написано тако мало биографија и што су постојеће тако без живота и проницљивости.“

Тако Орtega и Гасет, пишући о Гоји. Што се настиче, мада ни ми немамо баш много написаних биографија, ситуација је нешто другачија. Ми мртве, бар неко време, боље пазимо но живе. Сахране су код нас цео култ, а затим следе помени, четрдесетодневни, па и годишњи. А будући да је тиме испуњена норма онда следи вечити заборав. Сем кад се неки докторант или магистар, пишући своју тезу, сети да неког писца, опет привремено, за своју потребу, врати у живот.

* * *

Култ Борхеса, који је потекао из Аргентине, па доспео и до нас, пре десетак година, постајући чак и предмет жучних поле-

мика, ишао је на нерве и завидљивом, фурстријном, емигранту Гомброну.

„Немам нијајмање сумње, каже он, да ће Борхесова предавања „о суштини метафоре“ и друга, иста врста, бити врло честована. Јер и то ће бити као што треба: владине вештачке ватре, ватрометне интелигенције интелигентисане, пируете реторике и мртве мисли, која није кадра да покрене ниједну животну идеју, мисли усталом потпуно независните ресоре за „истинско“ мишљење, свесно фiktivne, која постранце слаже своје арабеске, гласе, егзегезе, доследно орнаментисане. Ха, али пјетier! Књижевно беспрекоран! Али кувар! Шта у већи занос може да понесе чистокрвне књижевнике него такав бескврни, литературни, вербални литератар, који не види ништа изван тих својих мозговних комбинација... Али мене не љути Борхес, ја бих с њим и његовим делом могао нешто да се договорим у четири ока... нервирају ми борхесовци, та армија естета, цизелатора, знаљака, посвећених у тајну часовничара, метафизичара, мудраца, сладокунаца... Тај чисти уметник има немилу способност да мобилише око себе оно што је најгоре и највише енхујовско!“

* * *

Најзад и нешто лично. Повукао сам се пре готово четрдесет година у самаштину приморског, рибарског живота, да леко од престоничких гужви, књижевних зајевица и политичко-друштвених ангажмана, ван фракција, лобија и мафија. А сад бих се радо жалио што сам остао тако сам.

* * *

„Истина није грех!“ Гомбронић: исто

* * *

„Сартр је врља једини од знаменитих уметника који у наше време знам, а који је лично омрзнут. Шта је у предјелу са сартровском планином открића, један аргентински Борхес, укусна супица за литерате? Али Борхесом се они пренемажу, а у Сартра грувају... да ли само због политike? То би била неопростива ситничавост! Ситничавост! Није врља да у основи те анимозности не лежи политика, него напротив ускогрудост? Не мрзе ли Сартра што је превише велики?“ Гомбронић: исто (Наставиће се)

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

НОВЕ КЊИГЕ

СНАЖНА ВОКАЦИЈСКА ДЈЕЈСТВА

Мило Краљ: „НОВЕ ПЛЕСМЕ”, издање „Ободског слова”, Подгорица, 1998.

Краљ који је зашао у зреле године јавља се често новим издањима. То је вјероватно знак да заокружује своје дјело, обимно и значајно по многочиму. У питању су избори поезије или збирке које су доживјеле извјесну „дораду”, па их тако дорађене, највећима у формалном смислу, нуди радознalom читачу.

Збирке је допуњавао и неком новом пјесмом, тек толико да провјери колико су се дојмиле у кључу семантичких значења. Међутим, сада се поета јавља новим пјесмама, увјeren да назначена провјера може да барометрира његов даљи успон или пад. И одмах кажимо да су нове Краљеве пјесме знак пуне поетске зрелости и као такве руше сваку помисао на евентуалну стваралачку кризу.

Вриједност Краљевих (нових) пјесама отледају се у једноставности израза, иако је њихов унутрашњи склоп испуњен сложеношћу доживјајних стања. То говори да је поета достигао ону скalu вокаџијског дјејства коју прижељкују многе поете да живи у самом себи, а да истовремено природу и све што је у њој, нађе у пјесми оживотворене концептацијске пулсације.

Откад таква моћ продира у властити свијет и свијет природе? Ја бих рекао да она лежи у спасљивости бића са тренутком, будући да тренутак порађа пуну визију. Та визија се у овој збирци оптичује кроз супстанцију личног нездовољства које претендује да буде и нездовољство ширег социјалног спектра. Најбољи показатељ за то је изванредна

пјесма „Дим у брдима”, где Краљ са осјећањем богатог субјекта открива раслојеност и тамнину ове наше збручкане збиље. Он притом користи критичку ноту, али је она овде дисcretno саопштена. Поета заправо суштине живота сагледава кроз призму њиховог relativiteta, не заборављајући да акцентује кобично у њима.

Кобично је онај репер који остожава визију, а визија је, знамо, енергатор поетске пустоловине. Краљ пустоловину тражи у драми времена, из чијег се клупка, бар у пјесничком примjeru, испреда патњу у њеном најфлуиднијем значењу. То може само поета изузетне вокаџије. Њега прати надахнутост и при сучењу са обичним животним фактима. Уобразиља је начин да мисао узлебди и до надреаличних граница, где се у ствари крије стварни свијет!

Овај пјесник, рекло би се, обрађује скоро исти комплек тема. Као да су теме скинуте са дневничке траке. Међутим, он им при поновном дотицају даје нове визуре, изнутра подгријане ватром спонтаности. Та вјатра затомљује страст и разбокорава осјећања, махом меланхоличног набоја. Јер коликогод је пјесник задржавао исте или сродне тематске кругове, он их је стално дубио и обогаћивао. Машта му је помогла да оствари захтјеве тога обогаћивања. За нас је важно да је то чини кроз фину тканлирски тон и кроз разнолике имагинативне слојеве и значења.

Нема иссрпених мотива ако кола истински дар у пјеснику. Увијек остану

несазнатљиве тајне које траже дешифризацију. Поменимо само тему пролазности. Није ли та тема бесконачна. И Краљ је уводи у свој инспирационски „досје“ као нешто незаобилазно и вриједно. Ево једног од тих инспирационских драгуља на ту тему: Три тачке на рукопису/ биле су црне стопе у снјегу/ у које више/ника да неће стати.

Овде је све у неочекиваној инсценацији. И човјек и оно што га окружује. А окружен је сликама турбне стварности. Краљева поезија колорише ту турбност, не тражеши (зашто мора?) њене узрочности. Његово је да је преводи у мисао где јој је место.

Мисао је ствараочев зачинај. У њему врши реконструкцију успомена, јер су и успомене живот... Жivot у препорођеном, дакле трајућем издању. Усталом, свијет није ништа друго до метаморфоза бића и материје. То је он slikovito илустровао у доброј пјесми „Жедници“, у којој се акцептираше егзистентно довијање: Ријечи, своје и туђе, одложијмо на прилазима. Бутешки, стајасмо у реду, према води испружајући руке/ и не питајући чије су које...

Рекли смо је једноставност Краљеве пјесме да је она њена највећа врлина. Једноставношћу израза дошло је и до смиривања емоција. Учинак и једне и друге врлине је неоспоран и дарежан. Изражажни облици су складни, а доживљајно ткиво густо. Види се да ове пјесме исписује поета постојаног утемељења и дара. У неким пјесмама видан је траг пјесниковог гњева. Он се

ЈЕЗЕРАН
ПОГЛЕД

Кад се сусрећом осмехну јаве
И децембар разведри лице,
Разбуди уснуле сјраве
Додиром, нечујно, илахो;
И љубечи брезу, нехойшиће
Мене озари лахор.

Звоници, галеки, бели у очима ми
ћуши,
На моме плану обзор далек и безмеран;
Данас у брезе шико шонем йовинуши;
Дајуши само појас ћушљиц и језеран
И бледи дрхшијај усне у неме минуши.

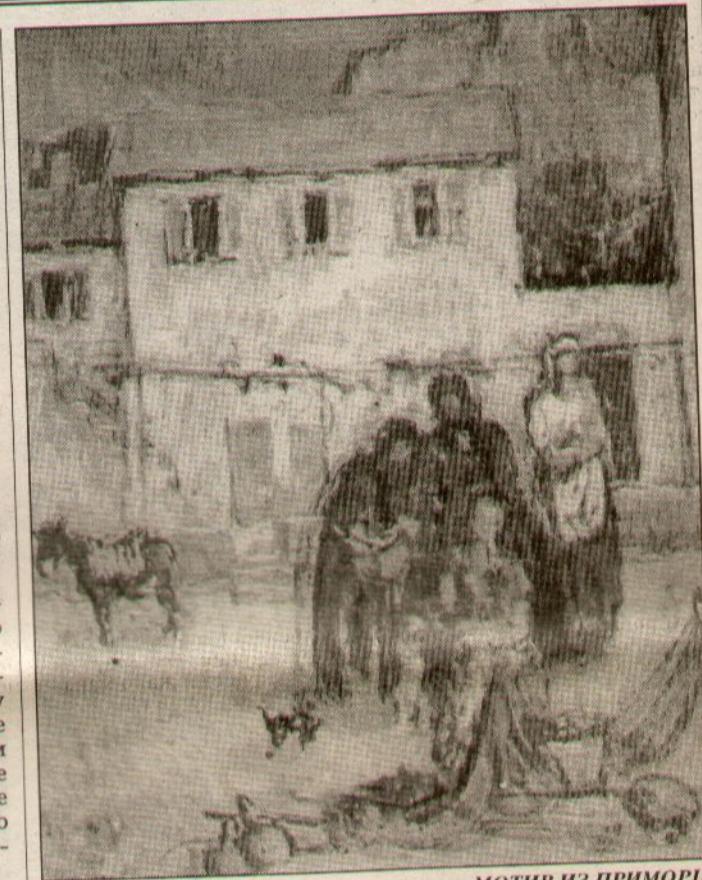
ЈУЧЕ

Покажи још једну зену
Или још уздах макар.
Нема ће.
Звено ме само ћрену.
Очајно плаче бакар.

Клајно у ћруди ћуче
Као батј малих и злих.
Нема ће.
И све је за мене јуче,
У празнину се излих.

Нема ме на јави више
Исјод борова ћустих.
Нема ће.
И ако кайљу кише
Кроз простијор сузу ћустих
У сјајих.

Бранко Б. КОВАЧЕВИЋ

Мило Милуновић:

МОТИВ ИЗ ПРИМОРЈА

ШАРОЛИКОМ (II)

блије Овидије Назон јеве о искреним сузама вјерне Тизбе - за Пиратом. Она је - "сузе мијешала с крвљу".

Квази сузе нијесу женска сјецијалност. Да би то доказао турски пјесник из XIII вијека све изокреће: "Лице ми је најмијано, / а срце ми је улакано." А његов колега Хуснија гођаје: "Смијешимо се, не вјерујте, моја је душа крв у плачу."

Пазије, и Сократ присује мушкарцима лажне сузе. Казује: мношти се Ашињанин брањио пре судом "лијући сузе" и доводећи дјецу...

Но, доспаја о томе - што би рекао мој пријатељ Радомир Ивановић, оштрепићи ћеро за сјошту књију.

И очи кајања плачу

У "Светом писму" појакајнички плаче пророк Јеремија: "За то ја пла-

чем, очи моје, очи моје сузе, јер је далеко од мене утјешиштељ". И шако сузе бивају ријечи - утјешиштељке.

Истака књића прича о колективном кајању: "Тешко сајријеши Јерусалим". И трајани појакајнички јадикују: "Паде вијенац о ћлаве наше; тешко нама, што зријешмо! С тоја је среће наше жалосно, с тоја очи наше пошамњеши."

Ево и примјера вишкој кајања: Александар Македонски - како свједочи Псеудо-Калистен - жали што није сиријично смртној персијској цару Дарију. И тоја - "запужи он кај њим шужальку доспоји на бола и троли збојију са својом кабаницом покри Даријево тијело." Он шиме и друге на плаче најоши: "И сви плачаху и нарицаху, не штолико збојија Дарија колико

збој Александра тегајући ћа како носи одар."

Сузе радоснице

Из очију осрећена бића ведре сузе радо поштаку. Оне су као кота између два наоко сујућа илјада исказа - оне свједоче да су смијех и плач из исцјећа извора, што га су дволики штакија прег налештима јага и смрши, поштискујући људску свјесност о неминовности скончашња (ово ми није штакнуо Бересин, а тоја је).

Записао сам - инспире сујући се за ову тему - мноштво примјера, детаља и цитата о смијеху и плачу, што о сузама радосницама.

"Писма из близине" намећу ми шијесан оквир. Но, можда шако и преба: мање, а боље. Стоја немам избора - изоставију шужбалице и лелеци.

Спомену бих, само, да су се сјари Требешани, по исељењу у Русију, радовали сусрећу са својим земљаком: "Сузе радосни и сузе жалосни проливале су из очију њихових".

А како ли су од радосни плачали Одисеј и син му Телемах! Ево, "обојица су плачали и јецали ћласније но орлови и коти свинутих канџи".

И Пушкин свједочи: "... и у сузама је скривен сласиј..."

И народ плаче

Кад умирије Самуило, "сабра се сав Израиль, и плачаше за њим."

И Етијан за Јосифом "плакаше седамдесет дана" (дана жалости).

У "Пјесми о Нивелунзима" каже се да је за Сијријом - "цио народ јадиковао и кукао". У Етијану су масовно

плачали и нарицали и очајнички чујали косу, као су (за музеј) превозили мумије фараона, умрлих прије шар хиљада година! Ешто, пре судом ништа не заспаријева.

Сузе ме моли: Доста о мени!

Пјесник Ли Тај Пе занесено јеве: "... живош је само слика наших сана". А онда, замислишће шта ће пасиши на ум томе Кнезу из VIII вијека.

Он се чуди, и што посве смирено: "Нико не зна како мршав цврчак зриче!"

Али, и ми неки знамо што мудроваш! Речимо овако: "Нико не зна шта је нейлач!" Шта кажеш на то, Кинезу?

Неко ће рећи, можда: што је оно међуспашање - ни смијех ни плач. А трајни пјесник Милан Сахићији то очас рјешава:

"Скривен у своју смртијевам, / а тегају ме кај мене дјевојке / које не плачу..." Ешто - нейлач!

И на крају - нека ми се

опросиши, молим свеје, за ову слободну иту слатања "домина" и "боја". Хиши бих, сајо, да плач смјесиштим у извјестајан ред, који у нама јесије, а бива недокучив (бар као онај цврчак Ли Тај Пе).

Чини ми се, дакле, да је плач једна од седам дућиних боја, једна од првојиних боја у стекшту људске казивања. То би рецимо, ишило овако (ко зна којим редом):

ПЛАЧ
КРИК
ПОКРЕТ
ОСМИЈЕХ
СЛИКА
ТОНОВИ
РИЈЕЧ

Исјод свеја тоја, у издану појдесвијесији, ујредају се три неразлучиве нийши: осјећам - мислим - хоћу.

Али, дућа се тали и таси. Буђање је узалуд трајни између ћаволасија сунца и равнодушног облака.

Ха, шта на то кажеш, Кинезу?

(Насловнице се)

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

СЛИКАРСТВО

ДЈЕЛАТНОСТ ШПИРА БОЦАРИЋА
У МУЗЕОЛОШКОМ РАДУ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Година уласка Шпира Бочарини не само у босанско-херцеговачко сликарство већ и у културни живот ове средине ушле је сте 1896. Долазак академског сликара, обученог на Академију у Венецији, добро је прихваћен у кругу интелектуалаца Сарајева, а нешто касније и Бања Луке. Отуда је под њиховим утицајем брзо показао интересовање за новинарство и литературу. Сарађивао је у „Српској ријечи“, „Отаџбини“, „Босанској вили“, а отада почиње и његово пријатељство са Петром Кочићем. Стицајем околности повјерено му је подизање споменика

свјестан чињенице да осим огромног богатства по крајишким селима, велико етнографско благо крију и многе градске куће имућних трговаца и бегова. На челу тјелокупне агитације и организације притреће музеја, прикупљању предмета, разумјевању код грађана и сељака налазио је управо Шпиро Бочарини.

Истовремено, јавља се код њега и интересовање за нумизматику и палеонтологију. Вјешто се служио кино-камером и фотографским апаратом, па ће касније тај снимљени материјал заузети истакнуто мјесто и историјско свједочанство у бањалучком

Шпиро Бочарини за радним столом Врбаске бановине

Кочићу, 1932. године на Змијању. Реализација дефинитивног решења припада је истакнутом вајару Антуну Августинчићу.

Већ у „сарајевском периоду“ Бочарини је био заинтересован и за проучавање народног стваралаштва. 1907. године часопис „Отаџбина“ објавила је вјест „Наш одлични пријатељ гospodin Špiro Bočarić допутовао је ради својих умјетничких студија у наш крај, где ће провести неко vrijeme, студирајући по окolini народно ноšnju i tipove.“

Највећи удио Шпира Бочарини у музеолошком раду Босне и Херцеговине је рад на формирању музеја и музејске дјелатности у Бањи Луци.

Чим је Бан Светислав Милосављевић, 26. септембра 1930. године донио одлуку о оснивању музеја, формирана је комисија од културних радника и грађана која је сву бригу око сакупљања и чувања музејских експоната повјерила Шпиру Бочарини. Од њега се очекивало да буде директор, кустос, конзерватор и педагаг јер је прије свега показивао знање и велику љубав према народној умјетности и њеним људима. У писму бану Врбаске бановине 1930. године, Бочарини, између остalog, истиче: „Нашија бановина представља праг и врата Босне, коју странични посјећују, да је проучавају и да се надије њезиној природној љепоти. Они одавде односе своје прве и најјаче утиске. Али их не наше знаменитости и љепоте не могу потпуно задовољити ако они о нашој земљи и нашем народу не добију интегралну представу, јер ни највеће богатство овога свијета није ништа ако се раздјели и разбаци.“

Бочарини је очигледно био

успјешно бавио и публицистиком, тако да је издао туристички водич „Врбаска бановина“ као илustrацијама и стручним текстовима. Када је почeo рат 1941. године, Бочарини је осjetio његову трагедију већ на почетку под психичком пресијом коју су вршиле над њим усташке власти. Као Црногорац, могао је од италијанског конзула да добије пасош за повратак у Црну Гору. Када је скватио сву озбиљност положаја у коме се нашао било је прекрасно. Мучки је убијен јула 1941. године, у подруму зграде бивше банске управе.

Драгана ИВАНОВИЋ

МАСЛИНА

1
У присутиности твојој
пламено сунце
тврдо уморна колена

Модрим уснама
исијаји ми живот
из ужареног рамена.

Годовима плоди сај исчезлих векова.
Покатикас исклија сећање,
заробљено границиом мигра.

Под земљом зарила зube,
у шакају трло стена.

Никада нећеш проходати

У штом божанском плоду
сунце јесење мирно дозрева.

2
Из голој стена изникла:
о скупе распукле жуке
заштета модре халине.
Лижеј сенку пркосућих векова,
жеђ шиј кожу скртала.

У ноздрвама пеће виду Цртане
како на угаљеној Вечности
треју промрзле руке.

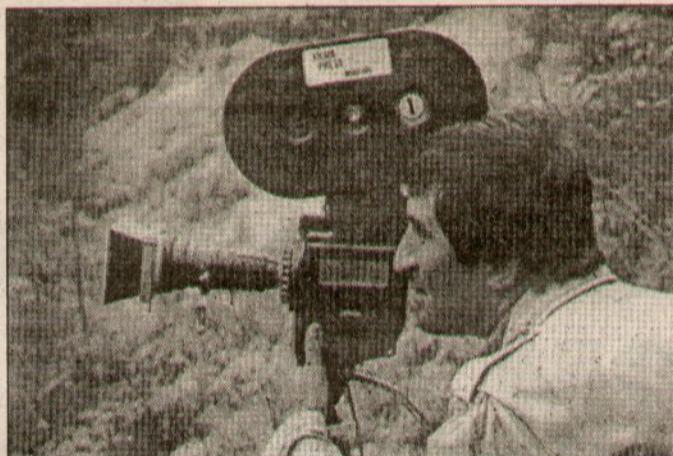
Храпавом кором бола
испушчено чело крика!

Преживавши постојаност,
вечно леђа,
невестијо јужних мора!

У скупу штом осмех свија гнездо.

Игор РЕМС

НАГРАДА МОМИРУ МАТОВИЋУ

МОМИР МАТОВИЋ

Фilm „Поражање једне нације“ црногорског редитеља Момира Матовића, урађен у продукцији „Зета филма“ из Будве, добио је награду „Златни Микелди“. Награда се додјељује за најбољи филм у категорији документарног филма на четрдесетом фестивалу у шпанском граду Билбау.

Матовићев филм „Поражање једне нације“ током идуће године биће приказан на фестивадима у Ротердаму, Штутгарту, Клермонт Ферари и Синдеју.

Р. П

САЛООН КЊИГА У БУДВИ

Програм и календар приредби на Јадриском сајму у Будви биће, по свој прилици, у наредној години богојевији за једну нову и значајну сајамску манифестацију: салон књига, уџбеника, учила и наставних средстава, која ће се одржати од 11. до 15. маја.

Аутор и руководилац овог пројекта, Миодраг Вугделић, иначе комерцијални директор на Јадриском сајму, каже да за организовање ове манифестације постоје основни предуслови.

Црна Гора има традиционално широку читалачку публику, постала је изузетно значајан универзитетски центар, има разгранату мрежу средњих и основних школа, као и знатан број издавача.

Салон би имао и промовитно-манифестациони карактер и циљ да афирмише нове издавачке подухвате и ново књижевно стваралаштво, да презентира најновију научну и стручну лите-

ратуру, нове уџбенике, учила и наставна средства.

Биље би организоване и бројне и ратне манифестације, као што су: представљање издавачких кућа и писаца, нових књига, сусрети са ауторима и окружни столови.

Организатори су Јадранички сајам, у сарадњи са Министарством просвјете и науке и Министарством културе Црне Горе, Црногорском академијом наука и умјетности, Универзитетом Црне Горе, Републичким заводом за издавање уџбеника и наставних средстава и појединачним издавачким кућама у Црној Гори.

Р. ПАВИЋЕВИЋ

ПЕРАСТ

СПОЈ ПРИРОДЕ
И ГРАДИТЕЉСКЕ ВЈЕШТИНЕ

У организацији будванских „Музеја“, почетком новембра, у изложбеном простору „Спомен дома Стефан М. Љубиша“, отворена изложба под називом „Триста година самобе“ (Expeditio Perast, 98). Изложба представља плод истраживања шест студената завршиле године Архитектонског факултета у Београду, спроведених у посљедње две године у Перасту.

У почетку самонивјативно, а касније уз битну подршку професора, релевантних институција у Србији и Црној Гори, као и покровитељства УНЕСКО-а, ова група младих ентузијаста, подстакнута и очарана љејпотом склada архитектонских остатака овог барокног града-драгуља Боке, који кроз своју усамљеност и губљење функција неминовно изумира, покушала је да својим истраживачким пројектом представи његове највредније културно-историјске знаменитости уз, истовремено, покретање формирања идеја за његов повратак у живот, односно ревитализацију.

Експлоатација коју можемо назвати „за спас Пераста“ је резултате својих истраживања представила на око петнаестак плана на којима је спроведен покушај праћења развоја града кроз општи историјски ток, преко архитектонских мапа са акцентима на културно-историјске и урбане специфичности (цркве, палате, тврђаве...), као и указавањем на посебне појединичне детаље преко цртежа и фотографија. Дио резултата истраживања представљен је у вриједној публикацији која нам, поред прецизног методолошког приступа, открива са колико љубави и озбиљности се пришло свеобухватној, студиозној реализацији пројекта. Свеобухватној, јер нам њен хронолошки-тематски, прегледни садржај открива низ појединости које се тичу како опште културне историје Боке и града Пераста, тако и одговоре на уско специјализирана питања везана за организацију живота града, економске прилике, поморство, друштвене сталеже, знамените личности, историју споменика, градитељске целине, појединичне архитектонске детаље и сл.

С једне стране заштићен високим планинским масивом, а с друге морем чију ведуту красе два острвца светиљиштима саграђеним на њима. Св. Ђорђе је природно острво, док је Госпоја вјештачко, изграђено стальным насипањем камења и старих бродова око хриди-кријела које је ту постојало, по чему је и добило име. Црква је саграђена почетком XVII вијека према нацртима венецијанског архитекте Бузепе Беатија. Уз саму цркву уздиже се карактеристични звоник са стилским одликама касне романтике и ренесансне, који је 1691. године подигао мајстор са Хвара, Иван Крстић Шкарпа према нацрту архитекте. Надомак Пераста налазе се два омања острва Св. Ђорђе и Госпа од Шкрпјела са истоименим светиљиштима саграђеним на њима. Св. Ђорђе је природно острво, док је Госпоја вјештачко, изграђено стальным насипањем камења и старих бродова око хриди-кријела које је ту постојало, по чему је и добило име. Црква је саграђена 1630, док јој је 1720-25. године по нацрту Илије Катичића додрађен осмоугаони прозориј и купола. Унутрашњост цркве украсава велелепни ансамбл слика перашког сликара Трипа Кокоља (68 великих и малих композиција урађених на платну), главног претсавника барокног сликарства XVII вијека код нас. Слике у цркви Госпе од Шкрпјела Трипо Кокоља је радио више од двадесет година, а представљају његово најобимније и најзеловитије дјело. Централна слика Мадоне Госпе од Шкрпјела са олтара цркве (култ који се развијао око иконе утицао је и, вјероватно, условио постанак самог острва) представља дјело сликара Јована Маринова Добрчевића (XV в.). Спојени чудним и тајновитим везама, за Госпу од Шкрпјела, њен настанак и историја, неминовно је везана историја и урбани развој града Пераста.

На крају, понадајмо се у природни ток константних промјена. Понађено је да је Пераст, заборављени урбани феномен специфичног споја природе и градитељских талената, који обично карактерише и низ других старих медитеранских центара, поново почeo да унапређује развој поморства, Пераст својим успоном и процватом доживљава у XVII и XVIII вијеку. Поморци са својих дугих путовања доносе и преносе граду свјетски духовни и опште културни тренд. У складу са овим, можемо рећи да је стил барока закасњено закуцао на врата умјетности Пераста, било да је ријеч о књижевности, сликарству, а посебно градитељству. Међутим, да ли

Луција ЂУРАШКОВИЋ

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ПЕТНАЕСТ ГОДИНА "ХАРМОНИЈЕ"

СВЈЕТКОВИНА СОПРАНА И АЛТОВА

Женска вокална група "Хармонија" настала је 1983. године, издвојивши се из градског хора КУД "Кањош" који је водио наставник Ристо Новаковић. - Група добила име по легенди настанка Старог града Будве, чији су оснивачи Кадмо и Хармонија, а на предлог новинара Бата Кокола.

могућен јој је наступ. Сљедеће године наступила је у ревијалном дијелу пјесмом "Срећни дани", а 1996. године, на необичан и спонтан начин, чланице групе су се нашле на бини у друштву Тота Котуња. Сасвим случајно позвао је једну од ћада из публике и сазнавши да и она (М. Пајовић) пјева, позвао и остale чланице присутне те вечери. Био је одушевљен, али се организатор нијесу огласили. Дружење са Ал Баном сљедећег љета такође је случајност. Пред сам наступ је под потребе пратње пјесме "Verso il sole" са Кан Рема, и на пјевачево инсистирање да то буде локална група, у "пет минута до дванаест" обавијештене су и послје неколико проба оправдале повјерење.

Да се Медитерански музички фестивал одржава у Италији - "Хармонија" би сигурно имала своје место и у такмичарском и ревијалном дијелу. Овако, у Будви, за њу места, очигледно нема.

РАЗНОЛИКОСТ РЕПЕРТОАРА

"Хармонија" има врло разнородан репертоар: приликом прославе ослобођења пјавала је пригодне родољубиве пјесме. У љетњим мјесецима на тераси хотела "Авале" пјева традиционалне клапске пјесме и по коју забавну (тренутно актуелну). На многим гостовањима изводи изворне народне пјесме из Црне Горе, Србије, Македоније. Репертоар је испуњен и композицијама старијих мајстора, хорским аријама из популарних опера, стагорадским пјесмама, мелодијама медитеранског типа, пјесмама које су карактеристичне за приморске градове.

У последње вријеме Мирјана Пајовић пише композиције искључиво за "Хармонију". У наступима "Хармоније" се представљају колажним репертоаром.

КАСЕТА

"Хармонија" је 1995. године снимила прву и једину аудио касetu у продукцији РТВЦГ са нумерама: "Хармонија", "Мандолине и гитаре", "Соко лети преко Будве града", "Пјесме Петровић", "Хиљаду жеља", "Прекрила је небо дуга", "На обали" и "Срећни дани". Снимиле су је чланице: Марија Шумић, Бисерка Боговић и Јадранка Узелац, Ксенија Николић, Весна Миловић, Душица Вугделић и Мирјана Пајовић захваљујући спонзорима: Скупштина општине Будва, ХТП Будвански ривијера, ЈП Јадрански сајам, Монтенгер банка-Будва, ЈП Морско добро, Будва, Техногас, Буљарица, ПП Нерина, Свети Стефан, МП Анкора, Меркур, Будва, Никлановић, Мотенгер-туррист, Мотенгер-експрес, Туристички савез и многи други који су "Хармонији" свих ових година помагали да реализује наступе, гостовања, набави гардеробу и отало. Промоција касете одржана у ресторану "Верди", власништво Љуба Равеновића, уз учешће Микија Јевремовића.

ЛИЧНА КАРТА ХАРМОНИЈЕ

МИРЈАНА ПАЈОВИЋ, Музички руководилац групе. Рођена у Апатину. Средњу музичку школу завршила у Новом Саду а I степен Музичке академије у Титограду. Још као средњошколка и чланица сектета пратила познате пјеваче (Микија Јевремовић и Ђорђа Марјановића). Као солиста пјевала у хору КУД "С. Маринковић" у Новом Саду, а више од пет година професионално је пјевала у оперском хору Српског народног позоришта у Новом Саду. Од 1976. до 1983. предавала солфеђо и клавир у Музичкој школи у Котору и учествовала у оснивању клапе "Бисернице Боке". Пјева све гласове- од сопрана до II алта и као солиста. Од 1983. године живи и ради у Будви. Шест година била руководилац Школе за основно музичко образовање при основној школи. Као наставник клавира има изузетне успехе (њени ученици су освојили награде на многим југословенским такмичењима).

Написала музiku и текст за 20 пјесама за децу, организатор је концерта за децу (једном годишње) који се одржавају у сали "Зета-филма". Компоновала музiku и текст за 15 пјесама за "Хармонију". Организовала манифестију "Златни виолински кључ '92." Будва.

Диригент црквеног хора "Свети Јефстафије превлачаки" при Цркви свете Тројице.

БИСЕРКА Боговић. Завршила средњу музичку школу.

Десет година била чланица хора КУД "Станко Драгојевић" и члан квартета истог друштва у Подгорици. Неколико година била у хору Радио Црне Горе. Почела као солиста у Кањошу, а у "Хармонији" је од првог дана. Ради у Скупштини општине Будва.

МАРИЈА ШУМИЋ. Пензионер. Пјева од детињства, прво у црквеном хору затим у КУД "Иво Миковић", Будва. Велики подстицај имала од покојног Милорада Перазића који је у то доба окупљао младе и талентоване. Поред пјевања, успешно рецитовала, глумила и на многим тамичевима освајала награде. Активиста у Црвеном крсту, организација жена и другим хуманитарним организацијама. Чланица мјешовиог хора "Свети Трипун" у Котору.

ВЕСНА МИЛОВИЋ. Завршила нижу и средњу музичку школу у Титограду и Музичку академију у Сарајеву. Била чланица хора РТВ Сарајево, Камерног хора БиХ, КУД "Пролетер", КУД "Слободан-Принцип Сељо", Хора Музичке академије Сарајево и члан Омладинског хора РТВ Титоград. Радила као професор музичке умјетности у подграђским средњим школама и у будванској музичкој школи као професор солфеђа, клавира и хора. Од недавно директор Школе за основно музичко образовање у Будви. Успјешан и омиљен професор, издајећи хора регрутје млађе чланице за "Хармонију".

ЈАДРАНКА УЗЕЛАЦ. Завршила музичку школу "Васа Павић" (клавир и хармоника) и Правни факултет у Подгорици. Десет година била чланица хора КУД "Мирко Срзентић" и пјевала у "Веселицама". Након староцрногорских и стапородских пресама, себе пронашла у приморским пресама "Хармоније". Ради на Јадранском сајму и од "Хармоније" се не одваја већ 12 година.

СЕНАДА ЛЕКОВИЋ. У "Хармонији" званично од 1995. године али судбински за њу везана скоро од самог почетка. Долазећи из Сарајева, сваког љета уживала у концертима на Тргу пјесника, не сајајући да ће једног дана бити њен члан. Била дугогодишњи члан КУД "Иво Лола Рибар" и пјевала севдаљине, а као солиста имала запажене наступе и на Радио Сарајеву.

ДУШИЦА ВУГДЕЛИЋ. Студент права. У групи од 1989. године. Завршила нижу музичку школу (клавир). Доласком у "Хармонију" унијела младалачке новине, преузела водитељски дуо посла и осмишљава наступе. На програму Радио Будве имала ауторске музичке емисије. Ангажована у вођењу програма различних манифестија, модних ревија, смотри и свечаности.

РЕГИНА ЂУРИЋ. Завршила нижу музичку школу. У групи три године. Ради као туристички радник и упоредо студира.

МАЈА ЈОВАНОВИЋ. Завршила нижу музичку школу. Ученица средње школе "Данило Киш". Групи се пријељуила прије две године.

ЈЕЛЕНА БУБАЉА. Завршила нижу музичку школу. Изузетно свира клавир, али због обавеза у Гимназији ту љубав мањо потиснула. У групи двије године. На наступима често говори стихове. Награђивана као рецитатор на општинском и републичком нивоу. Одличан ученик.

АНА НИКЕЗИЋ. Најмлађа чланица групе и по годинама и по стажу. Ученица VIII разреда ОШ "С. М. Јушић" и завршног разреда Школе за основно музичко образовање. У групу годину дана.

ИРЕНА РАДОЊИЋ. Музичка пратња. Завршила музичку школу. Студира менаџмент.

МАРИЈА МАРТИЋ. Пратња на клавијатурама. Ученица средње школе "Данило Киш". Истича се још као ученица Музичке школе.

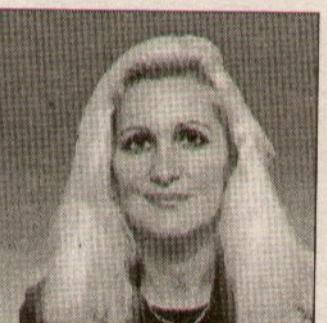
Мирјана Пајовић

Весна Миловић

Бисерка Боговић

Јадранка Узелац

Марија Шумић

Сенада Лековић

Подмладак "Хармоније"

ЗАШТО НА МЕДИТЕРАНСКОМ МУЗИЧКОМ ФЕСТИВАЛУ НЕМА "ХАРМОНИЈЕ"

Након успешне промоције касете 1992. године, "Хармонија" се пријавила за учешће на Фестивалу и добила обавештење да ће наступити у ревијалном дијелу, урадила генералну пробу и пред сам почетак - обучени у свечане хаљине, без објашњења оне-

ДУХОВНО НАСЉЕЊЕ

СЛАВЕ

БОЖИЋ - ДАН РАДОСТИ, МИРА И ПРАШТАЊА

7. ЈАНУАРА (25. ДЕЦЕМБРА)

Још од давних времена је у спомен на рођење Исуса Христа установљен велики празник - Божић. У хришћанству представља најрадоснији, а поред Вактре и најзначајнији свети празник. Сви хришћани славе Божић као општу славу. То је дан рођења најсветијег дјетета у историји људског рода, дан рођења Спаситеља. Доласком сина Божијег међу људе на земљи, отпочиње и нова ера у повијести историјског тока.

Као што је и Михеј давно прорекао, Исус Христос се родио у једној пећини, близу јеврејског града Витлејема, за власти окрутног владара Ирода и царевања охолог римског императора Августа. Иако су живјели у Назарету, Богородица и праведни Јосиф, затекли су се у Витлејему одакле су обое били поријеклом, ради општег пописа људства. Те ноћи Исус Христос се рођењем појавио на земљи као Син Божији. Једнородни у тијелу човјека од мајке Пресвете Џеве Марије која је овим чином постала Мајком Божијом (Лука 2,1-7). Тачно у поноћи, Марија рођи сина, а пећину обасја несвакидашња свјетлост. Немајући гдје да положи дијете, Богородица га пови и стави у јасле, на сламу. Витлејемски пастири бијаху први који су чули радостан глас о рођењу Спаситељевом. Наиме, у сред ноћи, они угледаше анђела Божијег у необичној свјетlosti и уплашише се. Анђeo им рече: „Не бојте се; јер вам јављам велику радост која ће бити свему народу; данас се у граду Давидовом роди Спас, који је Христос Господ. И то вам знака: наћи ћете дијете повијено где лежи у јаслима.“ (Лука 2,8-21). Пастири пожуриши да виде и поклоне се Спаситељу. У исто вријeme је над земљом израильском засијала велика и сјајна звијезда, која се за разлику од других кретала. Ова необична звијезда навела је три мудраца са Истока на помисао, да се можда родио неки велики цар, па су похитали пут звијезде да се поклоне и даривају га. На путу за Витлејем, мудраце у Јерусалиму замоли цар Ирод да га обавијесте када нађу Исуса. По повратку они то не учинише, те се Ирод уплаши да се мјеша ние родио нови јудејски цар. Нареди војсци да у Ви-

тлејему и околини посјече сву мушкију дјецу стару до двије године. Претпоставља се да је од Иродове руке тада страдало четрнаест хиљада дјече, а Исус је био спашен јер га је Јосиф, по наређењу анђела, заједно са Маријом склоњен у Мисир (Мат. 2,1-12).

Божић се у нашим крајевима празнује уз мноштво обичаја који су, углавном, слични. Оно што овај свети празник посебно карактерише су: Бадње вече са налагањем бадњака, чеснице и полазник. На Бадњи дан и вече се обавезно пости, а прате их обредни ритуали који нијесу у свим крајевима исти, али се углавном састоје од спаљивања „бадњака“ обично направљених од храстовог или маслиног дрвета. Бадњаци се посипају пшеницом и вином, а просторија у којој се налажу застире сламом. Бадњаци се не напуштају док не сагори и посљедња граничница. Постоји вјеровање да на Бадњи дан не ваља ништа из куће износити, нити другоме давати. Не иде се у госте, јер је овог светог празника, засебно, сваке породице која је на окупу.

На поноћ, свечаном литургијом, звуком црквених звона и пукњавом, објављује се Рођење Христово. На Божић ћутро, домаћин и сви укућани облаче најсвечанја одијела и одлазе у цркву на јутрење и Божијину литургију. За Божић се људи обично поздрављају са „Христос се роди“ и отпоздрављају „Ваистину се роди“. Износи се чесница (Божијин хљеб) за коју се сматра да је име добила по томе што се мјесији у чест (част) Исуса Христа, или зато што се ломи на чести, онолико дјелова колико има укућана. У чесници је обично уметнут новчић, као симбол даривања Исуса Христа. Вјерује се да ће онај ко у свом комаду чеснице пронаћи новчић близи срећан цијеле те године. Рано, на Божић ћутро долази полазник да честита велики празник укућанима. Обичај је да се пролазник при одласку дарива пешкиром, јабуком, поморанџом или колачима. Људи који су били у завади, треба тога дана да оправсте једни другима и да се помире. И на крају, поменимо оно Његошево: „Нема дана без очнога вида, нити праве славе без Божија“. Јер, оно што су очи за тијело и тјелесни живот, то је Христово рођење за душу и свеукупни смисао људског и васионског живљења.

Лујица ЂУРАШКОВИЋ

ХРИШЋАНСТВО И БОЛЕСТИ

Духовно вече на тему „Хришћанство и болести“ (о болести и лијечењу душе) одржано 15. децембра 1998. године у сали „Зета филма“, а у организацији Православног духовног центра „Свети Стефан Штиљановић“ из Будве. - У програму поред хора „Св. Јеванђелист Марко“ и дечијег хора „Св. Сава“ из Подгорице, говорио и одговарао на питања професор др Владета Јеротић.

Не са се како су болести настале, али оне су и то велике, познате још у старом вијеку (туберкулоза, рак, шизофренија). Некада су се сматрале божијом казном, затим случајем и нужном ћију, док се данас сматрају апсурдом или изазовом у медицини. Међутим, према ријечима др Владете Јеротића, физичке боелости су проузроковане нашим дуготrajним нездравим психичким, душевним стањима (депресија, брига, љутња, туга, mrжња, гњев) која слабе нашу имуноЛОШКУ систем. Такође, физичка оболјења дјелују негативно на наше психичко стање јер је човјек спој духовног, душевног и физичког.

А.К.

ШЋЕПАНДАН

9. ЈАНУАРА (27. ДЕЦЕМБРА)

Образовањем Христове цркве у Јерусалиму, изабран је први међу седам ћакона, Стефан, па је зато и прозван архијаконом. Старао се о сиротињи, људовицама и болницама. Силом своје вјере, Стефан је чинио многа чудеса међу људима. Расправљајући једном приликом о Исусу Христу са Јеврејима, (а који су имали своје виђење о самом Богу) изнесе чињенице и покори их све својим ријечима. Расрђени овом поједом, Јевеји узбунише и народ и старјешине

како је Стефан погрђо говорио о свом мјесту и Мојсијевим законима. Лажни свједоци то све потврдише, па одведоше 9. јануара (27. децембра) невиног Стефана и каменовање га. Тога дана му се чини и помен, а првомучеником је прозван зато што је први претрпио мучеништво за истину Бога, Исуса Христа.

На икони се поред многих детаља представља и са књигом наслоњеном на груди, са три камена, као симболичним знацима начина на који је умро.

САВИНДАН

27. ЈАНУАРА (14. ЈАНУАРА)

Рођен је 1169. године. Сава је у Светој Гори постао и српски архиепископ и заједно са оцем подигао манастир Хиландар. По српској земљи подигао је многе друге манастире, цркве и школе. У 67-ој години, 12. јануара је испустио свој светитељску душу. Сакрањен је у цркви 40 мученика у Трнову, одакле бива пренешен у Србију, у манастир Милешево. Доласком Турака, тијело светог Саве спаљено по заповјести Синан-паše. Тијело је прво донешено у Београд, па 27. априла

1595. године на Врачару, на виновој лози, спаљено, а пепео развијан.

Свети Сава се не слави

12. већ 14. јануара.

Прича се да је та разлика од

два дана због тога што је

протекло 48 сати од при-

стизања вијести у Србију

о његовој смрти. Многи

посте пред светог Саву

недјељу или петнаест да-

на и тога дана не једу ме-

со четвороножних живо-

тиња јер је свети Сава

био заштитник вукова.

Ако загрми на дан светог

Саве онда ће, по народ-

ном вјеровању, настati

велики догађаји на зemlji.

ОБРЕЗАЊЕ ГОСПОДА
ИСУСА ХРИСТА
- НОВА ГОДИНА

14. ЈАНУАРА (1. ЈАНУАРА)

Обрезивање мушкије дјече у старо вријeme код Јевреја вршено је осми дан по рођењу, па је тако био обрезан и сам Исус Христос, када му је дато и име. Име Исус је јеврејско и значи „спаситељ“, а Христос је грчка ријеч и значи помазани или освећени. Обрезивање је почело 14. јануара (1. јануара). Овог дана православци су почели славити Нову годину. Тада се припрема чесница (погача у којој се ставља новчић) а понедјеље и барапица од пројиног брашна и сала. Пије се

у „славу“, као за Божић. Обичаји су и за вријeme овог празника неизоставни, па се сматра, а првенствено на Косову, да ако дјевојка не може да се уда, треба да уочи Нову годину преноћи у туђој кући, па ће бити испрошена. Многи изјутра за Нову годину пију вино напоје срца да би добили нову кrv и нову snagu.

За овај празник препоручљиво је не свађати се јер ће људе цијеле године тјерати баксуз, а највише би се трбalo пазити превара.

БОГОЈАВЉЕЊЕ

19. ЈАНУАРА (6. ЈАНУАРА)

На Богојављење, каже се, Бог срећу дијели. Празник се прославља 19. јануара (6. јануара) и тада се врше два водосвјећења: једно уочи Богојављења, у цркви, а друго на сам дан кад се изађе на ријеку или неку другу текућу воду. Од освећене богојављенске водице сви носе по мало кући, за освећивање и пиће. У старија времена давала се болесницима који се нису могли причешћивати, ради освећења. Старији људи се поздрављају са „Христос се јави“ и „Ваистину се јави“. Од

И испуниће ми се. Многи се на Богојављење ујутру прије сунца купају у поток или ријеци, ако се вода смрзла, пробију лед.

САБОР СВЕГОГ ЈОВАНА
КРСТИТЕЉА - ЈОВАЊДАН

20. ЈАНУАРА (7. ЈАНУАРА)

Личност Јована Крститеља зхаузима сасвим засебно место како по начину свог доласка у свијет, тако и по начину живота, својим становима, по начину крштавања људи за покајање и на kraju по свом трагичном изласку из живота. Рођен је 7. јула (24. јуна) и тај дан се назнаје под именом Јована. Увијек је отворено пројењдје против људских неваљалстава, позивао људе да се кају и поправљају, био

ЗОРА У КАРЕЈИ

Велики уздах свећла на ћошку, као што рече йокојни ујак на воденом обронку Цариграда, ї осиода у црном дочекује зору с бројаницама у руци, на шераси. Грожђе зри.

Ход на смрт мирише. Наг ључином се диже језик који ће орни и облак укршиш, у срцу кљија нов почеташак, око конака се вију љишице и конци. Стјефане, часовници звоне, љиши, (можда се јујрос последњи путок окреће воденици ћарња) љиши: сјај је долазио из небуха, из свећњака већеј од планине, љишили су жијејски мај нећи и сви су имали стиријења: заробљеник духа и рђа на крсту, щрава и љећинске очи бене, и василевс коме скидају крила, сви ојијени бисјарином и асли су време.

Убој има свићу одавде мелем-дневи: сунчева свећност ће тију месечине.

ПОЗДРАВ АТОСУ

Гробље на води, о, луко у сивом, койно што се котвиши у оку чудовишта, шти крају ђе свако стјекне друг ће прешке, планино, стјеченици дива, ї нездо у које се дворци сиротишних села, о, језикоразумни бреже, шумо миришних мошти, небо с којеј је свануло вешташтво, крове на броду збијеном у дубини, не знаш да ли расшеш или шонеш, и тражим твоје срце у ћештевима око планинског враћа. Поздрављам ће са љубављу ја, дошлијак од Ибра, Даруј ми радостни ћустијородне, проведи ме кроз длан твојих вести, дај да чујем звуке кад анђели узлеши са Јадине снегже. Смиљу се мом умору и жећи.

Видиш ли како настријам твоје стјојим ко зализак што сакрњује сенке? Остави мрзу свећности нејде исјош трајезе за мене, гојијши сиротишма да ти дођу и да се насеље!

Миодраг ПАВЛОВИЋ

ФЕЉТОН

ИЗ СТАРИХ БАУЛА

ПРИПРЕМИЛА: Јиљана Зеновић

ЉЕТОПИС БУДВЕ 1650.

ДОН КРСТА ИВАНОВИЋА, ПЛЕМИЋА, КАНОНИКА

И УЧИТЕЉА БУДВЕ

(Превео: Никола Вукчевић)

Крсто Ивановић (Будва 1628 - Венеција 1688) племић, каноник и учитељ града Будве, докторирао права у Падови 1667. године и био од 1681-1688. каноник цркве Св. Марко у Венецији. У Италији познат и плодан писац (либрета за драме: „Амор као ратник”, „Кирка”, „Королан”, „Тријумф упорности” и „Лисимах”; ћесме, историјски списи о рату Правојерне лиге против Турака, о историји позоришта, о Будви; епистоле, и др), био члан неколико академија, а кад је требало заступао као поклисар интересе своје Будве у Венецији (1677).

Први нам је потпуније представио овог знаменитог Будванина Никола Вучковић (правник, преводилац и, између остalog, аутор нама драгоценог превода будванског средњевјековног Статута) и то преводом „Будваничких анала” који је објављен у „Историјским записима” бр. 4 из 1965. године (књига I) и у зборнику „Бока”, Херцег-Нови, 1978. (књига II).

ПРВО ПОГЛАВЉЕ

Град Будва, мален по опсегу зидина које га окружују али велиак по угледу који ужива због својих врлини и храбости, смештен је на обали морској на положају једнако племенином као што је и његова клима која годи људском здрављу. Море га окружује са свих страна, осим са западне, где постоји прилаз с копна широк око 100 корака. Град је одсвуд опасан зидовима који су на неким мјестима веома слаби услед лагума и пожара као што ће то избити из детаља описаних у овој хроници.

Према копну има двије куле, једну звану Градениго према сјеверу, а другу више клоонице према западу, које бране не само зидине према копну које имају заштитни јарак, већ и супротно поље. Зидине су са сваке стране заштићене те имају према истоку кулу звану Репено која брани луку и зидине с једне и друге стране. Бедеми немају свуда проузорија, јер свуда нијесу двоструки. Каштел Будве, саграђен у старо vrijeme на јужној страни једног оточића с високим зидовима и равним површинама, има потребна складишта за муницију, бунаре, пећи и стамбене зграде, како за представнике државне власти тако и за војнике.

На каштел се надовезује са сјевера ограђен простор, зван Барбакан, који служи за смисло повлачење и сигурно склониште у случају ако падне град. Овај простор има према југу једну кулу која, и поред тога што штити зидине према истоку, успјешно брани копно и луку. Град има довољно топова и бацача да се брани. Међутим, ову одбрану у случају напада много отежавају један брежуљак зван Св. Ђорђе и брдо Св. Спас који му стое наспрот са сјеверозапада иако су од града и његовог каштеля доста удаљени. Куће су у граду добро грађене јер су често биле изложене пожарима.

У почетку је Будва имала четворо врата: једна са стране копна према западу, друга са сјеверне стране према мору звана Пизана, трећа зvana Пизанела према истоку, четврта према југу зvana Мурава. Ова двоја последњих врата засидана су у посљедњем рату.

Представник државне власти, кога је слало Велико вијеће Млетачке Републике да влада и управља градом, најprije је имао назив кнез (conte) и капетан. Сада се зове начелник, те има плаћену пратњу која се састоји од канцелара, два официра и два стражара здравствене службе. Начелник је надлежан да суди у грађанским и кривичним предметима. У предметима до 100 дуката на његову одлуку постоји право жалбе ректору и провидуру у Котору. У предметима до 200 дуката жалба се изјављује покрајинском генералном провидуру, чија је одлука коначна. Уколико се ради о већим сумама, надлежан је да рјешава или исти генерални провидур или Венеција. Као и у свим другим мјестима покрајине тако су и у Будви пресуде и сви други службени акти писани и чувани у судници. Заповједништву града стоји увијек на располaganju једна чета од 25 војника Талијана, 12 артиљераца са два вође, љекар, учитељ и управитељ складишта соли, који се сви плаћају из благајне у каторској комори. У граду постоји складиште жита, којим упра-

вљају начелник и општински агенти. Из овог складишта се снабђева продаја хљеба на мало за сиромаше, војску и странце. У граду има неколико цистерни кишница и неколико бунара живе воде који би у случају потребе могли послужити за питье, иако се мијешају са сланом морском водом.

Насупрот граду, са сјеверне стране постоји једно мало плодно поље, које даје више приrode ако је под виноградима. Са стране брда са засебом је густо маслинама. Око брда Св. Спас које припада општини, поједини имају куће у којима станују сељаци. Међутим, власт на тим земљама сада је сведена на веома уско подручје, усљед узурпације које су учињене за vrijeme ратова. Подручје Будве се претеže од ријеке зване Топлица до мјеста које се зове Госпоđини. Ту је била првка св. Госпође и правом на седми дио приrode. На том се мјесту и данас налазе трагови ове цркве. Нема мјеста на том подручју где се, ако се копа, не налази испод земље закопани мраморни ступови, плоче и мозаици с веома старим натписима и на ма непознатим словима. Напријед споменик бенефиције на седми дико приroda (летине) припада сада жупи св. Марии од каштела, јер је она ранија црква, кад је саграђен град у каштелу, тамо пренесена.

ДРУГО ПОГЛАВЉЕ

Како је Будва најрђије звала Бушама, али се није налазила на мјесецу igre je sada, већ на парадину око брда Св. Спас

Будва се, како то произлази из дјела опате Орбинија, а према писању Волатерана, у старо vrijeme звала Бутама. Тада је била смештена на начин села око брда Св. Спас и пружала се од воде зване Топлица до мјеста које се зове Госпоđини. Ту је била првка св. Госпође и правом на седми дио приrode. На том се мјесту и данас налазе трагови ове цркве. Нема мјеста на том подручју где се, ако се копа, не налази испод земље закопани мраморни ступови, плоче и мозаици с веома старим натписима и на ма непознатим словима. Напријед споменик бенефиције на седми дико приroda (летине) припада сада жупи св. Марии од каштела, јер је она ранија црква, кад је саграђен град у каштелу, тамо пренесена.

ТРЕЋЕ ПОГЛАВЉЕ

Како је Будва пренесена на мјесецу igre se sada nalazi

Има разлога да се вјерију да је Будама постојала веома дugo времена. Како је, међутим, у прошlosti била izložena plačkama i otimačinama od strane gusara, narocito na mjestima blizu mora, odlučeno je da će naše mjesto koj bi osiguravao bolju odbranu. Neki kaluđeri ili sveštenici grčkog obreda, kojem je u to vrijeme priпадao i narod Budve, bili su prvi који су почeli да на bliskom ostrvu grade manastir i ujedno bedem sa svodom који се i danas u kashtelu види. Овај bedem s istocne strane sve nadviseju i služi kao sigurno sklonište u случајu plačake i otimachine. Печевши на тај начин, мало по мало, пресељавали су се становници са svojim kućama pod manastir i bedem, gradići i utvrđujući se prema mogućnosti, nastojeći da mjesto буде на висини подесно за odbranu. Тај нови grad prozvali су Budvom, како било чим другим.

Суседи подручја будванског су Паштровићи, Манини, Побори и Грбље. С горње стране на сјеверу налази се Црна Гора, веома простирајуći se na dalmatinskoj obali Jadranskog mora. Из овог краја долазе животне намирнице према годишњим добијама, и то месо домаћих животиња и дивљачи. Цијене су веома умјерене, а има обиље хране. Пазарни дан је недеља, када је потребно набавити храну за цијелу недељу, јер у обичним данима не долази много робе. Уље, вино и хљеб мало се производе, тако да те намирнице недостају за читаву годину. Стога је потребно да се добаве извана. Уље се добавља највише из Бара, Албаније и Паштровића, а вино из Далмације и Пуле.

С источне стране наспрот Будви налази се једно острво велико око двије добре миље окоокруг. Земља је на овом острву веома плодна и добро на њој успевају воћke, али се мало обрађује, јер је острво подложно штетама од страних бродова који најdu. Рибање је у Будви средње. Има разних врста риба. Удицом се риба лови кроз цијелу годину, па и љети. Печевши од мјесеца маја до septembra riba se na srednje trata. Улов је неких година znatan. У граду се убију државни порези на вино, и то тридесетина, од чега половина припада општини, а половина катедрали, тј. цркви св. Ивана Крститеља; затим кухија који се код пекара продаје по 4 solda по стару. И овај појам као и онај на месо препуштен су општини за подмирење њених потреба. Порез стављају се вјерујући у нимфе. Године нашег спаса 886. Будва је преведена у хришћанску вјеру.

ЧЕТВРТО ПОГЛАВЉЕ

Поријекло Budvana

Има разних писаца који су оставили писменог трага о томе да су потомци Јафета сина Нојевог били Словене који су сишли и распоространили се по свијetu из Скандинавије, коју Плиније описује у четвртој књизи острва Балтичког мора.

Будући да је Будва веома стар град, поријекло Budvana се може извести од Словена и Гота, који су посједовали ову територију са дашње Албаније. То су, dakle, потомци славних народа као што су Словени. Њихов словенски језик био је био довољан доказ да је то истинा, да давно прошла времена најесу заиста њихову povijest kroz nesvjetojene godine. Повијест каже да су у овај језик уniјeli u krajeve, где се сада налази Budva, Slovenski godini naših spasa 608. У ово vrijeme су Slovensi stavili bogu Jupitru kome su žrtvovali volove i druge животињe i zabavljali se vjerujući u njimfe. Године нашег спаса 886. Будва је преведена у хришћansku vjeru.

(Наставиће се)

ПРАВА ОТАЦБИНА СИМЕОНА ПИШЧЕВИЋА

„Сто дјела српске књижевности“.

„Дошао сам на свијет, као су ми родитељи казивали, 14. септембра 1731. године. Отац мој Стефан, син Гаврила Пишићевића, потицао је из старе племићке породице, као што се из рођослава јасно види. Имао сам браће и сестара и млађих и старијих. Било нас је четрнаест дјеце. Ја сам био четврти по реду...“ - тако Пишићевић почиње своја аутобиографска књижица. Школовао се у Петроварадину, три године провео је на учењу у Бечу, затим, приватно је учио војне науке у Сегедину. Отац је желио да му син настави породичну војну традицију и повео га је са собом као добровољца 1744. године у рат против Француза. Симеону је тада било свега четрнаест година. Од тог времена Пишићевић почине да прави дневничке биљешке о догађајима из свога живота, које је у касним годинама живота преточио у мемоаре. Своју војничку каријеру отпочео је као официр аустријске војске. Имао је све предиспозиције за напредовање у служби: потицао је из породице која је вјерно служила двору; био је обдарен интелигенцијом; говорио је добро немачки, био је физички здрав, одан и храбар војник. Истакао се у борбама против Француза и Бавараца и као веома млад човјек произведен за потручника. Међутим, Пишићевић је одлучио да, попут других Срба, напусти домовину и настави војничку каријеру у Русији. Послиje многих тешкоћа добио је дозволу за отпуст из службе и са руским пасошем, са женом и двоје дјеце, упутио се крајем 1753. године на далеки пут у Русију. Имао је тада двадесет двије године.

У Русији је примљен у војску са чином капетана и у току своје дугогодишње ревносне и предане службе руском двору, са извјесним стешкоћама, напредовао је до броја мјесачких земљи реји још и то, да они за вријеме српског царства, иако су признавали српске краљеве као потглаваре исте националности, под њиховом потпуном влаšću нијесу били - оставили су, на основу својих привилегија, под својом управом... Да би међу њима био трајно сачуван општи ред успоставили су они Судски савјет, којег они на свом српском језику зову Банкада (што значи основни суд). Сваког љета на збору општим гласањем бирају они између себе дванаest одабраних људи, који су дозвола за отпуст из службе и са руским пасошем, са женом и двоје дјеце, упутио се крајем 1753. године на далеки пут у Русију. Имао је тада двадесет двије године.

У Русији је примљен у војску са чином капетана и у току своје дугогодишње ревносне и предане службе руском двору, са извјесним стешкоћама, напредовао је до броја мјесачких земљи реји још и то, да они за вријеме српског царства, иако су признавали српске краљеве као потглаваре исте националности, под њиховом потпуном влаšću нијесу били - оставили су, на основу својих привилегија, под својом управом... Да би међу њима био трајно сачуван општи ред успоставили су они Судски савјет, којег они на свом српском језику зову Банкада, и да је боравио код Пишићевића у Новој Србији. Арихимандрит Манастира Ресаве, други случајни сусрета познатији као „Црногорија“, је приликом тога поглаваром, а онима добрајима, који су се наставили да сазнају црногорског поглавара, посебно разговарао о вријеме изједињења српске нације са руском војском. Симеон је био један од првих представника из Паштровића који је уз помоћ српских војника, посебно разговарао о вријеме изједињења српске нације са руском војском. Симеон је био један од првих представника из Паштровића који је уз помоћ српских војника, посебно разговарао о вријеме изједињења српске нације са руском војском. Симеон је био један од првих представника из Паштровића који је уз помоћ српских војника, посебно разговарао о вријеме изједињења српске нације са руском војском. Симеон је био један од првих представника из Паштровића који је уз помоћ српских војника, посебно разговарао о вријеме изједињења српске нације са руском вој

ЂАЧКО ДОБА

Новогодишња приредба дјеце Будве, Светог Стефана и Петровца „Дај ми руку“

СМОТРА ДЈЕЧЈЕ ИГРЕ И ЗНАЊА

У препуној сали Медитеранског спортивког центра малишани из ЈПУ „Љубица В. Јовановић - Маше“ представили су игром, пјесмом и рецитацијама подијељених у дванаест тачака

Дјеца Будве, Светог Стефана и Петровца, која похађају дјечи вртић „Љубица В. Јовановић - Маше“ приредили су 23. децембра новогодишњу приредбу под називом „Дај ми руку“. У препуној сали Медитеранског спортивког центра малишани су кроз богати програм од дванаест тачака ритмичких игара, пјесмом и рецитацијама, пренијели дио радосне атмосфере из вртића, где се уз игру и пјесму стичу знања и навике за будућу, праву, школу. Приредби су присуствовали и дјеца и васпитачи из дјечјег дома „Младост“ из Бијеле, Pero Вуксановић, просвјетни инспектор за предшколско образовање, Вера Филиповић, носилац пројекта „Дјечји вртић као породични центар“, Славица Вулановић, секретар Дјечег савеза Тивта, Сенка Вуксановић и Невенка Машановић, директори дјечих вртића из Цетиња и Улциња, професори и наставници средње школе „Данило Киш“ и основних школа из Будве, Петровца и Радановића.

Поздрављајући госте, директор јавне предшколске установе „Љубица В. Јовановић - Маше“ Срђа Поповић је истакао да је то установа у коју се радо долази, о којој се прича, и у коју се радо сви поново враћају.

- Недавно су нас посетили готово сви директори предшколских установа из Црне Горе са васпитачима, представници Министарства просвјете Србије, Института за педагогију из Београда, а 3. децембра насе је посјетио министар просвјете и науке Црне Горе Драган Кујовић који нам је захвалио на посебном доприносу за развој предшколског васпитања у Црној Гори - рекао је Срђа Поповић и нагласио да све ово ласка, али да се мора подсјетити да вртић у Будви ради у изузетно тешким просторним условима, да је ту сваки кутак претворен у васпитну групу, и да је тренутно уписано 311 дјеце преко педагошки дозвољеног броја. - Најновија одлука СО Будва да се из budeta за 1999. годину издвоји 3.000.000 динара за почетак изградње вртића у насељу Подкошљун даје нам подстrek за нове успјехе. За све наше захтјеве и планове имамо разумijевање Министарства просвјете и науке Црне Горе, а посебно наше локалне самоуправе на челу с предсједником Општине Радом Грговићем. Захвалност за помоћ дугујемо свим друштвеним субјектима на подручју општине, а посебно „Будванском ривијери“, „Јадранском сајму“, „Морском добру“, „Медитеранском спортивком центру“, „Монтенегробанци“... Од приватног сектора морамо издвојити компанију „Меркур“ и њиховог предсједника Милана Мрвљевића и ПП „Арт Монтенегро“ и директора Веселина Ражнатовића. Уз све наше проблеме и успјехе са нама су предсједник Управног одбора Павле Ивановић и чланови Љубо Рађеновић и Ђорђе Медин.

У програму који је услиједио послиje поздравне ријечи директора учествовала су дјеца из млађих, средњих, старијих и предшколских група са тачкама које су припремили њихови васпитачи.

Текст: В. М. СТАНИШИЋ
Фотографије: Милорад ТОДОРОВИЋ

ИМАЛИ СУ ШТА ДА ВИДЕ: Гости и пратије у штабине сале Медитеранског спортивког центра

Установа у коју се радо долази: Срђа Поповић

„ДЛЕДИН ШЕШИР“ ДОБРО СУ ПОСИЛИ УПУЦИ И УНУКЕ: Ритмичка игра млађе групе

„ХОКИ, КОКИ“ - КОРАК ДО ШКОЛЕ:

Ритмичка игра предшколске групе

„ЧА, ЧА, ЧА“, КАКО ТО РАДЕ БУДУЋИ ШКОЛАРЦИ:

Ритмичка игра предшколске групе

„ТРЕПТИ ЗВИЈЕЗДА ПЛАВИМ ОКОМ“:

Хор најмузикалнијих вршићана

ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

ПОЉОПРИВРЕДА

Пише: Јован М. Медижовић, дипл. инг.

КАЛЕМЉЕЊЕ ВОЂАКА НА ЗРЕЛО - ГРАНЧИЦОМ

Калемљење се углавном обавља за вријеме мртвовања вођака, у току зимских мјесеци и рано у пролеће. За успјех калемљења треба припремити подлоге, калем гранчице, калемарски алат, везиво, калемарски восак, погодне просторије (ако калемимо у соби) и друго.

На зрело калемимо у просторијама - собно калемљење и калемљење из руке, затим калемљење у растилу (место где се производе и његују саднице) и у воћњаку.

Код калемљења на зрело посебну пажњу треба обратити чистоти при раду. Значи да руке, алат, подлоге, калем гранчице, просторије и све што долази у додир са калемовима мора бити чиста. Алат - ножеви и друго мора бити оштри. Просјеке (по могућности), вршити једним поузданом ножу. При спајању компонената (подлоге и калем гранчице) добро спојити додирне површине (најмање 3/4 пресека) и посебном пажњом спојити камбијалне слојеве (дио испод коре и ликних спонића), подлоге и калем гранчице. Напомињемо да се чесето дешава да је кора подлоге дебља од коре калем гранчице па је неопходно калем гранчицу увући за неки милиметар да би се камбијални слојеви поклопили. За спајање и повезивање ткива (подлоге и калем гранчице-племке), од посебног значаја је везивање компонената као и премазивање калем калемарским воском.

Калемљење се врши када су сокови (мезтари) подлога почели да крећу - ради, а то је у пролећним мјесецима, када су подлоге у природним условима (калемљење у расаднику - растилу и у воћњаку). Код калемљења у просторијама у којима су подлоге утрављене у влажном пјешчуку, пильевини (струготини) или тресету.

Предност калемљења на зрело (у односу на очење пупољком) је што се врши у току зиме ј раног пролећа, када пољопривредници имају више слободног времена. Скраћује се вријеме производње садница, бољи је метод за прекалемљивање старијих вођака, понавља се калемљење подлога које нијесу примљене калемљењем очењем, може се примјенисти калемљење машином за калемљење.

Као недостаци овог калемљења могу се навести: учинак рада је мањи, калемљење је компликованије, а често је и слабији пријем, није препоручљив за врсте вођака са кочишчавим плодовима, посебно за брескву.

Везиво за калемљење

За везивање племке уз подлогу употребљавају се разна везива: рафија, малила, канап од куделе, лана или памука, целофан, полиетиленске траке, гумене траке, гумене копче а понекад ексерчић. Да би удововољило својој намјени везиво мора бити јако, еластично и доволно трајно.

МЕДИТЕРАНСКИ КУВАР

Ципал (MUGILDAE) је риба која живи у синим морима и ријекама широм света. Ципала има преко 100 врста, распоређених у више родова. У Јадранском мору од ове рибе има шест врста: ципал главаш (Mugil cephalus), ципал златнац (Mugil auratus), ципал плутац (Mugil labeo), ципал балавац (Mugil crenalis), ципал дугаш (Mugil saliens) и ципал путник (Mugil laboriosus). У нашим крајевима најчешће га зову ципол или скаква. Од свих ципала највише нарастаје главаш и путник који могу достићи и до 6 кг. и дужину од 70 см.

Ципал се обично креће у јатима испод same површине мора. Јата могу бити велика, 50 до 60 риба у једном јату. Ријетко зализи дубље од 5 метара. Ципал је вјероватно најмногобрдоја бијела риба у Јадрану. Има дугачко и вртенасто тијело, сребрнасте је боје која на лјеђима прелази у тамносиву, док је по трубку потпуно бијеле боје. Карактеристика ове рибе је то што мо-

рафија је врло цијењено везиво јер је јако, чврсто и може се користити за све начине калемљења. Треба је попуштати и скидати по пријему да се не усијеца у дрво кајама.

Полиетиленске траке дебљине 0,08 mm, су дosta употреби. Сасијајују се послиje пријема калема.

Гумене траке постепено потискују остало везиво и не треба их скидати ипак.

Остало везиво, изузев гумених трака са проширењем и гумених копчи које су погодне за очење, могу наћи примјену код калемљења

правити код куће.

За хладни калемарски восак се узима 730 g. калофонијума, 75 g. челинџер воска и 75 g. говеђег лоја. Маса се истопи на тихој ватри и после хлађења додаје се 120 g. шипритуса. Тиме је восак спреман за употребу.

Топли калемарски восак се спроводи на сљедећи начин: у суду се истопи 1000 g. смоле од четинара, затим се дода 100 g. челинџер воска и 400 g. топљеног говеђег лоја. Прије употребе овај восак треба загријати водећи рачуна да не буде превише врућ. Ако се восак при загријавању

не остави да се сада не врше систематска тестирања.

Завичани подагај да у Југославији тренутно има 713 оболелих и још 1100 инфицираних је верификован и довољно упозоравајући чинилац да добро упознамо ову болест како би се заштитили на вријеме. Свуда у свијету има оболелих, још више инфицираних, болест се шири, има веома разноврсну клиничку слику и тешко се препознаје. Још нема ефикасних лијекова, па су то разлог да је ова болест у самом врху интересовања. Узрок болести је вирус. Први пут изолован је у институту Пастер у Паризу 1983. године. Након инфекције ХИВ-ом манифестни знаци болести јављају се некада и за неколико година, а некада након 5 и више година. Међутим, сваки инфицирани, без обзира што нема манифестне значење болести, заразан је и представља опасност.

Након мирне фазе без клиничког и имунолошког налаза наступа период манифестне болести. У преко 95% случајева настаје увјећање свих лимфних жлијезда, исцрпљеност, повиšena температура, мршављенje су и кожне промјене и херпес, енцефалопатије, wasting syndrom... Падом отпорности јављају се и друге инфекције, гљивичне наслаге у устима (монолијазе, soor), туберкулоза, Капоши сарком, упадле пљућа, токсоплазмоза и низ других такозваних опортуних инфекција. Резервоар болести је искључivo човјек, инфициран или оболио. Највећи су епидемиолошки опасност привидно здрави носитељи вируса. Код инфицираних вирус се налази у крви, пљувачки, сусама, мокраби, сперми, вагиналном секрету, млијеку мајке ако је дојила и у свим секретима. Болест се најчешће преноси секуларним путем, а аберантни анализ однос је најопаснији, па је бољест врло честа међу хомосексуалцима. Наравно, болест може да се пренесе и са жене и са мушкицарца ако су оболели или инфицирани. Наркомани су чести извори и преносици инфекције не само због неконтролисаних сексуалних контаката него и због нестерилних шприцева којима се служи више наркомана.

Трансфузије крви све су мања опасност јер се крв обавезно тестира. Одакле је стигла ова ста-

та

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

и

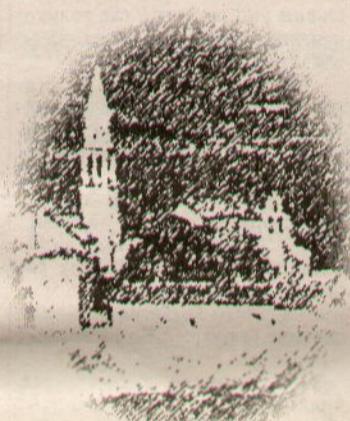
**СВИД ГРАЂАНИМА
НАШЕ ОПШТИНЕ
СРЕЋНУ НОВУ
1999. ГОДИНУ
ЖЕЛИ**

Скупштина
Општине Будва

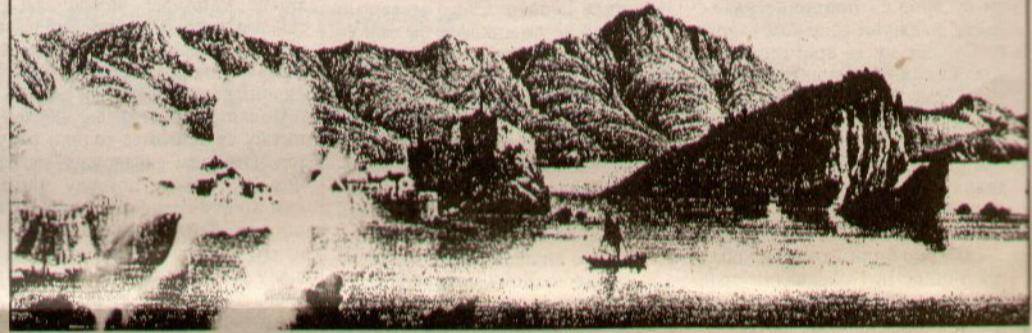
КЊАЗ МИЛОШ
БУКОВИЧКА БАЊА - АРАНЂЕЛОВАЦ
ПРЕДСТАВНИШТВО БУДВА

честити је предсјеђење
новогодишње и доживљене празнике
свим пратјанима, кућицима
и пословним партнерима

Срећну нову 1999. годину
и пуно успјеха у раду
жели Вам

BANEX
proizvodnja, export-import, inženjerинг
BUDVA

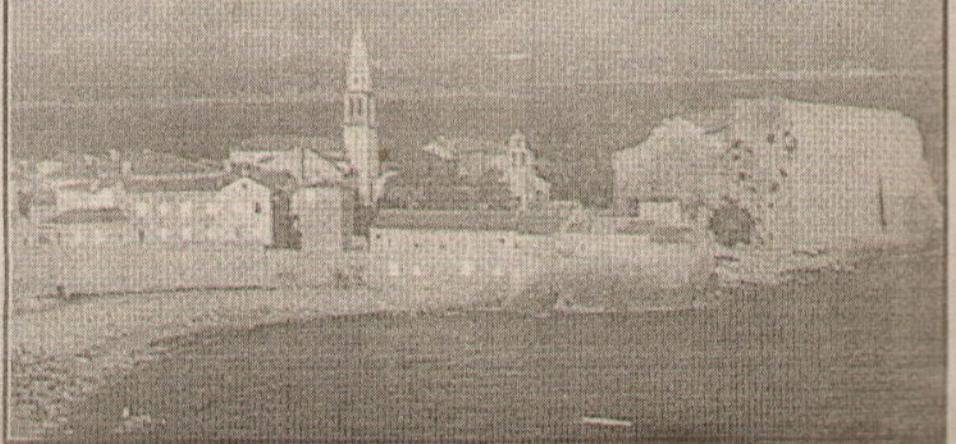
AQUAMARK
autorizovani dealer
Internet **cg**

Najljepše честитке
за новогодишње празнике

ЕЛМОС

Свим пратјанима,
пословним партнерима
и сарадницима
жели по чујјешнију и срећнију
нову 1999. годину

www.aquamark.cg.yu
e-mail: aquamark@cg.yu

ШАРЕНА СТРАНА

ХУМОРЕСКА

КРСТАРЕЊЕ

Уредно смо платили крстарење по нашем плавом мору, али када поче украдавање путника у брод, настаде паника да неко не остане на обали, па навалиша као мутави. Узалуд је агент путничке агенције упозорава да брод никога неће заборави, али једни нису разумели српски језик, а други који су разумели нису били разумни.

Једна лопта паде са брода у воду, па њен власник започе та��у дреку да подсејти и другу децу да је време да почну да плачу. Настаде први хор малих дрекаваца, а родитељи навикила на те тонове, па као да се ништа не дешава, наставише да пуште.

- Престани, купићемо другу. Не чујем шта чика говори.

Ово ме је подсетило на групу терориста која је заузела брод и шиканира недужне путнике. Међутим, када се зачушчи бродски мотори сви појурише ка огради. Почеке да машу онима који су остали, а ови срећни што ће поћа да дана моби да одахну, такође машу и никако не одлазе са мора. Чекају да брод крене, да се ови случајно не предомисле, па да сиђу са брода.

Конечно елиса направи ковицлац и запенуши се море, па брод крену на крстарење. Једини су галебови били верни и пратили су брод са пристојне удаљености, надајући се неком залагају. Сећање ми се вратило у дане када су галебови и делфини пратили брод који нас је враћао са Свете Горе и тек су одустали када се усидрио у Уранополису. Ми смо њихову верност награђивали остацима хране која се нашала у нашим торбама пуним утисака.

Када смо били далеко од обале и сунце се приближавало зениту, ладовина је била пријатна испод церде којом је палуба била покрivenа. Бучна музика покушавала је да побољша атмосферу, али са погрешним касетом. То нам је покварило уживање на које смо се намерили.

Навукли су се и благи облаци преко сунца и поче да дува. Ни-

сам био стручњак за дување и нисам разазнавао да ли је маестрал, југо или неки други ветрић, али је било пријатно. Ветар подиже по неки талас који се разби о брод па море лизну странице брода, до палубе. Они на првом побођеше јер их окупа пенушица вода, као да је море послало шампањац на наш брод.

Супруга није желела да напусти лигештум, па ћерка и ја појосмо стрмим степеницима у кабину. Испред једног пулта изнад кога је писало: „Рецепција“ оформио се пред пошто су делили ужину. Стадосмо и ми у ред, а иза нас се направи колона. Добили смо чоколадне роладе и три пластичне чаше са кафом.

На палуби је било мање путника и ћерка освоји једну столицу. Отвори своју роладу и ту је остави, да јој чува место, а млачу кафу однесе мајци. Један средовечни Немац се попе на палубу, у рукама носи роладе и кафе. Брод се мало заљуђа на једног таласа и он избута равнотежу па поче да се тегута ка огради и ја затворих очи. Очекивао сам да ће прелетети преко ограде, али да захвали другом таласу, поче да се враћа, па тресну на ћеркину столицу. Кафа из пластичних чаша се разли по белим панталонама и за час су постале пепито. Седео је тако и глупаво се смешкао, а ја сам се правио да ништа нисам видео. Сви унаоколо су пукли од смеха, а онда прије ћерка и показа му да је то њена столица и да јој је сео на роладу. Он устаде, али роладе више није било. На његовим панталонама је била залепљена, пре би се рекло, велика мајка чоколадом.

- Тата, види шта ми је урадио са роладом. Хоћу моју роладу. Срећом да сам јој одмак пружио моју да не плаче. Дебељашка Немац хтеде да покрије бутине и задњицу, али на несрету, имао је само две руке, а не би му помогле ни четири. Било је јасно да данас, по хороскопу, није његов дан.

Слободан М.СТЕФАНОВИЋ

ТЕЛЕФОНСКИ ПОЗИВ

- Овде Мило Дор... И даље настави на немачком...

Лако сам препознао глас мога пријатеља Радована. Наравно, правио сам се да га нисам препознао. Позиви су се наставили. Било их је већ тридесетак. Радован је све наше „разговоре“ претричавао својим пријатељима. Они су мени, опет, неки директно, а неки дискретно, са чуђем саопштавали „необичан гест“ пријатељства. Ја сам све схватао као шалу, па сам га чак обавештавао како ме звао господин Мило Дор. „Но ништа нисам разумeo, јер ми се опет обратио на немачком“, - додавао бих.

Радован је ликовao. Веровао је како је пронашао „цаку“ да ме стално „прелази“, а то му је причињавало посебно задовољство. Међутим, сви су знали праву истину, па су се од срца смејали. Он није био свестан да тај смех припада њему. Једно време није се јављао. Мислио сам да га је неко опоменуо. Мора да је сазнао... Али, после скоро два мјесеца, поново се оглашио:

- Овде Мило Дор...
Настави на немачком. Опет сам га препознао, иако је поку-

са спољне стране брода и већ се димио бумур. Почекли су да спремају сарделе за ручак. Тако смо одвозили и ручак и око пет сати смо се враћали у луку. Почекли су да излазимо на обалу и опет су исти журили да буду први. Као да су се бојали да брод не крене и не поведе их на још једну туру крстарења.

- То је он - рече туристички агент и показа полицајцима на мене.

Ја гледам, ништа не разумем, али убацих податке у компјутер, да видим да нисам нешто погрешио. Сад ми је већ било сумњиво да можда он није обичан агент, а не туристички. Полицајци ме ухватише испод руку и поведеши ка станици. Супруга оста запаљена, а ја хтедох да викнем:

- Хоћу мага адвоката!

У станици ми узеше личну карту, а онда ми показаши један папир. Ја га узех у руку да погледам о чему се ради.

- Да ли је ово ваше?

- Да - ово је гаранција за фен, на моје име. Одакле вам то?

- Сад ми испитујем! Одакле теби то?

- Купио сам фен, па добио гаранцију. Није ваљда да ме хапите због фена. Платио сам, мајке ми.

- Нико те не пита за фен, већ што си предао то умјесто потврде да си платио крстарење по нашем плавом мору? Хоћеш да се шверцијеш?

- Није ово трамвај, човече. Што не кажеш о чему се ради. Браво мајсторе! Можеш да се похвалиши да си једини био на крстарењу са гаранцијом.

Ураа! - па подигох руке у вис и скочих са столице.

Полицајци ме гледају бело и питају се зашто се толико радујем. Отворих „педерушу“ и почех да тажим потврду пошто сам агенција грешком дао гаранцију за фен. Предадох је полицајцу, а успео сам да повратим и своју личну карту и гаранцију.

Када изађох из станице узех дубоко свеж ваздух. Супруга и дете су ме гледали зачућено, али ништа нису питали.

- Добро је, - рекох - уштедели смо паре за адвоката, а и вратили су ми гаранцију за фен.

Слободан М.СТЕФАНОВИЋ

شاо да мало промени глас. Но, учиних се невешт, па узвикну:

- Господи Мило, молим вас говорите српски.

Везе се прекинула. После тога кренем код директора Јове. Претпостављао сам да је Радован већ тамо и да му је све испричао. Кад стигах, примећујем Радована као се смејуљи. Ја сам за сваки случај ставио између зуба и усне једну карамелу. Видело се да ми је на том месту образ „отека“. Изгледала је права зубобоља. Озбиљан, држећи се руком, кобајаги за оток, промрљах:

- Звао ме јутрос Мило Дор. Опет га ништа нисам разумео. Говорио је на немачки, а и пре-кинула се веза. Морам у канцеларију, јер би се могло десити да поново позове. А у негодијам сам, зуб ме јако боли. Морају и до стоматолога, не знам шта да чиним?

Директор је за ове приче знао. Ништа није рекао, само се не-приметно смешкао... Радован је био убеђен да ме заиста боли зуб. Упецао се на онај „оток“ од бомбоне. Хтео је да ми „прекрати мuke“:

- Знаш, није те јутрос звао господин Дор. То сам био ја. Већ више пута се јављам и престављам као Мило Дор. Чуди ме да ме никад ниси препознао. Ни сад ти не бих рекао да сам те звао, али ми те жао, због те збуње.

Ја се насмејем. Насмејао се и директор, Радован је и даље сијао од задовољства. Мислио је да ме и данас по ко зна који пут „насамаро“.

Изгледа није знао за онај други термин, много јачи од овог шеретског „насамарити“. Тај други термин, зове се заблуда. На тој адреси остао је да живи у свом уверењу мој пријатељ Радован.

Митар МИТРОВИЋ

ХУМОРИСТИХ

ПИШЕ: МАРА ТОНАЦ
(МАРАТОНАЦ)

72. Све се чине
Трице и
(Ку)чине.

73. (Пејља)вино:
Ни вода ни
Вино!

74. (Шкр)тубах
И бес
Губах.

75. Лако се (за)ценим
Јер их не
Ценим.

76. Чая
Найћу се
из(О)чаја.

77. (Дан)туба
Најстарији
Губа.

78. Лав
Не може бити
(Бе)лав.

79. (В)ремен
Овај
Ремен.

80. (Неосн)ован
Као
Ован.

81. Злоћа
(Ра)злоћа.

82. Преко вратића,
Братијо
(Раз)вратића!

83. (Кр)ивице
Довеле нас до
Ивице.

84. Редак
Неки
(По)редак.

85. Коње
Пустићмо да праве
(Беза)коње.

86. Четка
Из
(По)четка

87. (Г)лаву
Сличну
Лаву.

88. (Г)рупу
У
Рућу.

89. (Г)лућа
Свашћа
Лућа.

90. Лак
Ко
(Об)лак.

91. (М)ушки
Доби иза
Уши.

92. (Пре)кади
Голе у
кади.

ПЛЕСНИЦИ У КАФАНИ

ВИТОВИ ШПИЈУНИ

Био је боем најфинијег нерва, убијен сам посљедњи прави с наших терена. Познат, цијењен и обожаван пlesник, меке баршунасте лирике, хљеб је заражавао у новинама, најдуже у подгоричкој „Побједи“. Као репортер од соја, откривао је људе и пределе шпартуји Црном Гором уздуж и попријеко, често у просторима оне велике Југославије. Пријатељ кафанија, усмених привођача, каквих ранијих десења бијаше много више, заштитник усамљених, оних које је живот на било који начин унеријао, тумач судбина људи са дна. Човјек у чијем друштву су кафанијски часи несјетно текли.

Најазили смо се често на новинарским затадицима, даје блаженопочивши Витомир Николић је друмовао све док су га ноге служиле. Знатно чешће смо дочекивали зоре по биртијама задимљеним, где је овај пlesник умовоа дивно на задовољство оних који су са њим били у друштву, али и свих других до којих је његов глас долирао. Оно по чему су га свуда познавали бијаше виц, досјетка, све толико оригинално да се причало - Витов штос.

ПРЕТЈЕРУЈУ, али било је тога - причао ми је у подгоричкој кафани „Два крапа“, где је овај ноћобија весело - сјетне нараџиле. Витов чешће смо дочекивали зоре по биртијама задимљеним, где је овај пlesник умовоа дивно на задовољство оних који су са њим били у друштву, али и свих других до којих је његов глас долирао. Оно по чему су га свуда познавали бијаше виц, досјетка, све толико оригинално да се причало - Витов штос.

Када су га једном питали, најавио што је за новог уредника „Побједе“ постављен његов пријатељ Светозар Дурутовић, каојак је нови шеф, не часећи је довикнуо:

- Болјега нисмо имали. Даје капом и шаком.

Дурутовић иначе никада није

СПОРТ

КОШАРКА

ПРВА Б САВЕЗНА КОШАРКАШКА ЛИГА

ПЛАНИРАН ПОРАЗ

Будва, 6. децембра.
Сала МСЦ
Гледалаца: око 800
Судије: Шутуловић и Јо-
кић

МОГРЕН-ХТИП МИЛОЧЕР: Дудетић 14, Кривокапић, Рабреновић, Миланко 2, Будимић 8(4-3), Цвијановић 7 (1-1), Томашевић 17 (4-3), Томушић 1(0), Боричић 6 (5-3), П. Јовановић, Ј. Јовановић, Вукотић 16 (3-3)

ИБОН: З. Поповић 13 (1-1), Минић 18 (7-4), Кмецић, Јањушевић

6 (2-0), Маројевић 8, Јеретић, Сучевић 9(7), Миличевић, С. Поповић, Јоцовић, Агоч 9, Рајковић 12 (6-4)

Кошаркаши „Могрења ХТИП Милочер“ поражени су у утакмици 10. кола од

„Ибона“ из Никшића, послије продужетка 82:74. У регуларном времену утакмица је завршена неријешено 69:60. Утакмица „Могрен“-“Ибон“ у свему је оправдала епитет дербија кола. Кошаркаши „Могрења“ сасвим сигурно пружили су и поред пораза најбољу партију, поготово у првом полувремену, од почетка првенства. У том дијелу утакмице у свим елементима кошаркашке игре надисили су фаворизоване гости из Никшића. Резултат првог полувремене био је 45:34, 11 кошева разлике за изабранике Тиха Драговића.

Почетак другог полувремене припада гостима. За нешто мање од пет минута кошаркаши „Ибона“ изједначују резултат на 48:48,

Продужетак од 5 минута у потпуности припада кошаркашима „Ибона“. Управо у том дијелу игре кошаркаши „Ибона“ будванској публици на најбољи начин показали су зашто су једни од главних кандидата за улазак у Прву савезну кошаркашку лигу.

ЗАВРШЕН ЈЕСЕЊИ ДИО ПРВЕНСТВА У IБ САВЕЗНОЈ КОШАРКАШКОЈ ЛИГИ

ПАУЗА У ПРАВО ВРИЈЕМЕ

• Републичким дербијем и побједом против „Горице“ у Подгорици резултатом 66:57 (26:25) кошаркаши „Могрења“ завршили такмичење у јесењем дијелу првенства I Б савезне кошаркашке лиге.

ЗАДОВОЉНИ ПЛАСМАНОМ:

Пласманом на седмо место, са 16 освојених бодова, руководство и стручни штаб Клуба морају бити задовољни. Послије добrog старта и побједе против „Колубаре“ у Будви, кошаркаши „Могрења“ ушли су у лошу серију од четири узастопна пораза. Међутим, то није обесхрабрило кошаркаше и стручни штаб, збили су редове, анализирали пропусте, из сваког пораза извлачили поуке и резултат је био неизоставан. Кошаркаши Тиха Драговића улазе у побједоносну серију коју отвара побједа против „Херцеговца“, затим сlijedi побједа и у гостима против „Звезде Рума“ у Руми и на крају побједа на домаћем терену против „Заставе“ из Крагујевца. Долазе и два, слободно можемо рећи, планирана пораза против „Слоге“ у

Краљеву и „Ибона“ у Будви и, на крају, побједа против старог знаца и неуспешног противника „Горице“ у Подгорици. Међутим, и поред добрих игара и резултата Клуб у посљедње вријеме потресају све учесници намири.

У пар наврата

ТАБЕЛА ПОСЛИЈЕ ЈЕСЕЊЕГ ДИЈЕЛА ПРВЕНСТВА

1. Борац:	11	8	3	126	19
2. „Војводина“:	11	8	3	74	19
3. „ИБОН“:	11	8	3	31	19
4. „Застава“:	11	6	5	-1	17
5. „Слога“:	11	6	5	-7	17
6. „Београд“:	11	6	5	-8	17
7. „Могрен“:	11	5	6	10	16
8. „Срем“:	11	5	6	-12	16
9. „Херцеговац“:	11	5	6	-61	16
10. „Горица“:	11	4	7	-42	15
11. „Звезда-Рума“:	11	3	8	-46	14
12. „Колубара“:	11	2	9	-64	13

Припремио: Драган КЛАРИЋ

ФУДБАЛ

НАСТАВЉЕНА РАСПРОДАЈА

• „Могрен“ - „Сартид“ 1:1 (0:0)

Будва, 5. децембра. Стадион

Лугови Гледалаца око 800

Судија: Душан Мракић

Стријелци: Каваја у 61 (Могрен) и Катић 87. минуту

(Сартид)

„МОГРЕН“: Симов 6, Муратовић 6, Пима 6, Белада 7, Обрадовић 6, Митић 5 (Мирковић -), Рогановић 6, Божковић 7, Рајковић 5 (Мацић -), Каваја 6.

„САРТИД“: Васић 6, Чорлука 6, Стојић 5, Пантин 7, Кљајић 6, Јовић 6 (Георгијски -), Вучић 6, Катић 7, Коџић 6, Војводић 6, Рабреновић 5 (Миловановић -).

Фудбалери „Могрења“ још једанпут погнute главе напустили су стадион Лугови. Додуше у утакмици 17. кола Прве савезне фудбалске лиге играли су неријешено 1:1 против новајлиje у лиги „Сартида“ из Сmedereva. Стручни штаб „Могрења“ унапријед је укињио нова

три бода против „Сартида“ која би, са претходних 14,

колико-толико гарантова-

ла мирни почетак прољећног дијела првенства.

Овако са освојеним бодом

из ове утакмице, и укупно

освојених 15 бодова пред

стручним штабом и фудба-

лерима „Могрења“ је заиста немиран зимски сан.

Фудбалери „Могрења“ до-

шли су у вођство голом

Каваје из једанаестераца у

61. минуту, док су гости

изједначили голом Катића

утакмице, у 87. минуту.

ЈЕСЕЊА ТАБЕЛА

1. Партизан	17	16	1	0	42:8	49
2. Обилић	17	13	4	0	40:9	43
3. Ц. звезда	17	11	4	2	42:11	37
4. Војводина	17	10	1	6	33:18	31
5. Рад	17	8	4	5	18:20	28
6. Пролетер	17	8	2	7	20:19	26
7. Хајдука	17	6	5	6	22:21	23
8. Земун	17	7	1	9	24:35	22
9. Београд	17	5	6	6	25:27	21
10. Раднички (К)	17	6	3	8	26:29	21
11. Сартид	17	5	6	6	17:21	21
12. Железник	17	6	2	9	24:34	20
13. Милиционар	17	5	4	8	29:30	19
14. Будућност	17	5	4	8	23:30	19
15. Могрен	17	3	6	8	15:32	15
16. Приштина	17	4	1	12	18:36	13
17. Спартак	17	4	0	13	26:43	12
18. Раднички (Н)	17	2	4	11	15:35	10

ОДБОЈКА

КАДЕТСКО ПРВЕНСТВО ЈУГОСЛАВИЈЕ

ПОНОВО У ЈУГОСЛОВЕНСКОМ ВРХУ

• „Будванска ривијера“ - „Црвена звезда“ 0:3 (21:25, 12:25, 14:25)

Млади одбојкаши „Будванске ривијере“ постигли су још један пут успех на савезним такмичењима. На кадетском првенству Југославије, одржаном 29. и 30. новембра у Обреновцу, у веома јакој конкуренцији 22 екипе, кадети Будве освојили су друго место. Првенство у Обреновцу, по први пут у југословенској одбојци, одиграно је по новим правилима. Овим најновијим успехом кадети

„Будванске ривијере“ још једанпут су потврдили да се налазе у самом врху југословенске одбојке у својој конкуренцији, и да је пред њима заиста успешна каријера.

Финална утакмица: „Будванска ривијера“ - „Црвена звезда“ 0:3 (21:25, 12:25, 14:25)

Обреновац, 1. децембра

Дворана: Дом спорта

Гледалаца: око 1000

Судије: Михаиловић и Ви-

ћентић (Нови Сад)

БУДВАНСКА РИВИЈЕРА

Јановић, Делић, Мијовић, Бајковић, Косовић, Рашковић, Јовићевић, Марковић, Марковић, Рашковић, Стаматовић, Орлић, Нишавић.

ЦРВЕНА ЗВЕЗДА: Јанић, Савић, Бјелица, Ђорђевић, Пиперовић, Јовановић, Јеленко, Поповић, Томић, Са-маринић.

ТЕНИС

ОТВОРЕНО ПРВЕНСТВО БУДВЕ

ПОБЈЕДЕ ДАНИЦЕ КРСТАЈИЋ И НИКОЛЕ НИКОЧЕВИЋА

У организацији ТК „Будванска ривијера“ на тениским теренима ХТГ „Будванска ривијера“ 12. и 13. децембра одржан је Отворено првенство Будве за пионире и пионирке до 14 година. Уз учешће 12 тенисера и 8 тенисерки прва мјеста освојили су Никола Никочевић, члан ТК „СВС Херцег Нови“ и Данцица Крстајић из Петровца чланица ТК „Бу-

данска ривијера“. У финалном мечу пионира Никочевић је лако савладао Стипанчића из ТК Тиват резултатом 2:0 по сетовима 6:2, 6:3.

У полуфиналном мечу код пионирки саставле су се тренутно дивје најбоље тенисерке Црне Горе у пионирској конкуренцији Данцица Крстајић и Ана Томашевић из ТК „Горица“ из Подгорице. Послије ве-

лике борбе и веома допадљивог тениса побјед

СПОРТ

РАДИО

ОДБОЈКА

НАСТАВЉЕНО ПРВЕНСТВО У ПРВОЈ САВЕЗНОЈ ЛИГИ

ПОБИЈЕДИЛА ОДБОЈКА

• „Будванска ривијера“ - „Војводина“ 2:3 (15:11, 11:15, 7:15, 15:13, 12:15)

Будва, 6. децембра
Дворана: Медитерански спортски центар
Гледалаца преко 1000
Судије: Велимановић (Краљево) и Мањоловић (Београд)
„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Иванчевић, Перешић, Николић, Гильча, Јевтић, Бонић, Рендић, Вујовић, Милић, Затрић, Јановић, Вушуровић.

„ВОЈВОДИНА“: Петровић, Гавранчић, Шкорић, Петковић, Герић, Радовић, Ристић, Бошкан, Тојагић, Младеновић, Марковић.

Утакмицом „Будванска ривијера“ - „Војводина“ након паузе од два мјесеца, због припрема и наступа репрезентације Југославије на Светском првенству у Јапану, настављено је првенство у Првој савезној одбојкашкој лиги. У предивном амбијенту пред више од 1000 навијача, боље речи срећници који су успјели да уђу у салу МСЦ побједа је припала одбојкашима, „Војводине“, вишеструком прваку Југославије, резултатом 3:2, по сетовима: 15:11, 11:15, 7:15, 15:13, 12:15. Да је резултат ове утакмице гласиси и обрнуто 3:2 за „Будванску ривијеру“ сигурно не би било незаслужено. Побједника је одлучно фамозни пети сет, тај брек, који по правилу увијек не припада бољој екипи. Срећа је некада важнија и значајнија од најбољег играча, ако се томе дођа и мала судијска наклоност

ИСТАКНУТИ ДРУШТВЕНО-ПОЛИТИЧКИ И СПОРТСКИ РАДНИЦИ НА ТРИБИНАМА: Светозар Маровић, Иво Арменко и Владислав Дайчевић

некој од екипа, исход петог сета, а самим тим и утакмице велика је лутрија.

Одбојкашима „Војводине“ припадају два нова бода, „Будванској ривијери“ морална побједа, препуном гледалишту одбојкашка посластица, упра-

ви „Будванске ривијере“ највише оцјене за организацију овога спектакла, који се из сале преселио и на будванске улице и рестораре.

Преко 1000 љубитеља спорта уживало је у мајсторијама: Петровића, Бошкана, Вујови-

ћа, Герића, Бонића, Петковића, Вушуровића и да не набрајамо даље. Међутим, да је подршка са трибина у пресудним тренутцима била боља и јача домаћим одбојкашима, крајњи резултат би можда био и другачији.

ФУДБАЛ

ЗАВРШЕН ЈЕСЕЊИ ДИО ПРВЕНСТВА У ПРВОЈ САВЕЗНОЈ ФУДБАЛСКОЈ ЛИГИ

ПАУЗА ЗА НЕМИРАН САН

• Фудбалери „Могрена“ презимиће на петнаестом мјесту Прве савезне фудбалске лиге са скромних 15 бодова и са великом зебњом дочекати наставак пролећног дијела првенства.

Током читавог јесењег дијела првенства фудбалери „Могрена“ играли су веома промјенљиво, често испод својих могућности и реномеа клуба. Посебно bljede parthe пружали су на домаћем терену и пред својом публиком, којој су иначе остали велики дужници. Податак да су од могућих двадесет и једног бода (не рачунајући побједу против „Земуна“ на Цетињу) на стадиону Лугови освојили свега 8 бодова, најбоље одсликава колико износи тај дуг. Треба истаћи да су и у

овом првенству изабрани тренера Халиловића у више утакмица понављали прошлогодишње грешке, када су пресудне голове примали у посљедњим минутима регуларног тока утакмице. Побједоносни погодак играча „Пролетера“ постигли су послиje истека 90 минута утакмице, фудбалери „Железника“ постигли војства „Могрена“ 2:0, први погодак постигли у деведесетом, а други у 95. минути. „Сартид“ је изједначио на 1:1 голом Пантића у 87. минути.

Разлога за лош пласман „Могрена“ има на претек. У прелазном року, послиje пласмана у најелитнију лигу, доведени су неафирмисани играчи, играчи, који својим тренутним квалитетима нису могли да одговоре обавезама Прве савезне лиге, а за већину њих Прва лига је била само лијеп сан.

У међувремену Клуб су напустили поузданi и провјерени играчи: Вранец, Илић и Буришић. Пошлиje одлично спроведених припрема, очекивало се да ће тренер Халиловић са својим сарадницима Бајевићем и Батровићем успјети да укомпонује тим који ће моћи успјено играти у првој лиги.

Међутим, већ на старту првенства тренер Халиловић сучио се са бројним повредама играча, Кнежевића, Рогановића, Раковића, Муратбашића... који су биле редован пратилац фудбалера „Могрена“ током свих 17 утакмица. На већину првенstvenih утакмица млади репрезентативац Бранко Бошковић због обавеза према репрезентацији долазио је дан уочи утакмица, што је представљало и додатно оптерећење за стручни штаб. О условима у којима су се припремали и одигравали утакмице фудбалери „Могрена“ сувишно је више и говорити. Само захваљујући, искључиво, ауторитету поједињих чланова управе, првенstvene утакмице одиграле су се на стадиону Лугови.

У октобру одржана је Скупштина Клuba и изабрано ново руководство. То у овом моменту улива тракач наде да ће се напокон кренuti с мртве тачке, бар што се тиче организације Клuba и започињања градње стадиона. Без рјешавања тих капиталних проблема фудбалски спорт у Будви осуђен је на стагнацију, а можда и на пропаст. „Могрен“ својом историјом дугом близу 80 година то заиста не заслужује. Да ли ће на пролеће дувати неки нови вјетрови на стадиону Лугови, остаје да се види.

Припремио:
Драган КЛАРИЋ

ФК „Мојрен“

КАДА С МРТВЕ ТАЧКЕ

ПРОГРАМ
РАДИО
БУДВЕПРИЈЕПОДНЕВНИ
ПРОГРАМ

- 7.55 - ГЕНЕРАЛНА ШПИЦА
8.00 - ВИЈЕСТИ
8.10 - НАЈАВА ПРОГРАМА
8.20 - МЕТЕОРОЛОШКИ БИЛТЕН
8.45 - СЕРВИСНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ
9.00 - МАЛИ ОГЛАСИ
9.05 - КЛАСИЧНА-ИНСТРУМЕНТАЛНА МУЗИКА
9.35 - ШТО ШТАМПА ШТАМПА
9.45 - САРАДНИЦА РУБРИКА
10.00 - ВИЈЕСТИ
10.10 - ГОСТ ПРОГРАМА
10.45 - СЕРВИСНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ
11.00 - ОГЛАСИ
11.15 - СПОРТСКА РУБРИКА
11.30 - СЕРВИСНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

- 18.00 - ОГЛАСИ
19.00 - ВИЈЕСТИ
19.15 - МАЛИ ОГЛАСИ
19.20 - ОДЈАВА
19.25 - САТЕЛИТСКИ ПРОГРАМ

ЧЕТВРТАК

- 12.00 ВИЈЕСТИ
12.05 ЦАРСТВО ЈУБАВИ
14.00 ПЕТ ПЛУС
15.00 ВИЈЕСТИ
15.30 НОВОСТИ ДАНА
16.00 ВИЈЕСТИ
16.05 КОМЕРИЈАЛНИ САТ
17.00 ВИЈЕСТИ
17.30 БУДВАНСКА ХРОНИКА
18.00 ОГЛАСИ
19.00 ВИЈЕСТИ
19.25 САТЕЛИТСКИ ПРОГРАМ

ПЕТАК

- 12.00 ВИЈЕСТИ
12.15 ВОЈАЖ
13.15 КУЛТУРНИ БЛОК
15.00 ВИЈЕСТИ
15.30 БУДВАНСКА ХРОНИКА
16.00 ОГЛАСИ
16.05 СПОРТ И МУЗИКА
17.00 ВИЈЕСТИ
17.30 БУДВАНСКА ХРОНИКА
18.00 ОГЛАСИ
19.00 ВИЈЕСТИ
19.15 ОГЛАСИ
19.20 ОДЈАВА
19.25 САТЕЛИТСКИ ПРОГРАМ

СУБОТА

- 12.00 ВИЈЕСТИ
12.30 ЗВЈЕЗДАНИ ТРАЧ
13.30 ТОП РАВАЛЕНИ
15.00 ВИЈЕСТИ
15.30 НОВОСТИ ДАНА
16.00 ОГЛАСИ
16.50 ФОНТАНА ЖЕЉА
18.00 ОГЛАСИ
19.00 ВИЈЕСТИ
19.05 САТЕЛИТСКИ ПРОГРАМ

НЕДЈЕЉА

- 7.55 ШПИЦА
9.00 ОГЛАСИ
9.30 АСТРОЛОГИЈА
10.00 ВИЈЕСТИ
10.30 ТА ДИВНА СТВОРЕЊА
11.00 ОГЛАСИ
11.15 СПОРТСКИ БЛОК
12.00 ЕЛЕКТРИК ПОЊЕР
15.00 ВИЈЕСТИ
15.05 ОГЛАСИ
16.00 ЗАНИМЉИВОСТИ
17.00 ОГЛАСИ
17.10 ГРАДСКИ СВЕТИОНИЦИ
18.00 РОКТРОН
19.00 ВИЈЕСТИ
19.05 САТЕЛИТСКИ ПРОГРАМ

СРИЈЕДА

- 12.00 - ВИЈЕСТИ
12.05 - СПОРТСКА СРИЈЕДА
15.00 - ВИЈЕСТИ
15.30 - НОВОСТИ ДАНА
16.00 - ОГЛАСИ
16.15 - ЛИКОВНИ КАТАЛОГ
17.00 - ВИЈЕСТИ
17.30 - БУДВАНСКА ХРОНИКА

ЧИТАЈТЕ „ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ“

